

WERKDOCUMENT VAN DE DIENSTEN VAN DE COMMISSIE

Landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in België

bij het document

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE
RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ
VAN DE REGIO'S**

Situatie op het gebied van de rechtsstaat in de Europese Unie

{COM(2026) 900 final}	- {SWD(2026) 902 final}	- {SWD(2026) 903 final}	-
{SWD(2026) 904 final}	- {SWD(2026) 905 final}	- {SWD(2026) 906 final}	-
{SWD(2026) 907 final}	- {SWD(2026) 908 final}	- {SWD(2026) 909 final}	-
{SWD(2026) 910 final}	- {SWD(2026) 911 final}	- {SWD(2026) 912 final}	-
{SWD(2026) 913 final}	- {SWD(2026) 914 final}	- {SWD(2026) 915 final}	-
{SWD(2026) 916 final}	- {SWD(2026) 917 final}	- {SWD(2026) 918 final}	-
{SWD(2026) 919 final}	- {SWD(2026) 920 final}	- {SWD(2026) 921 final}	-
{SWD(2026) 922 final}	- {SWD(2026) 923 final}	- {SWD(2026) 924 final}	-
{SWD(2026) 925 final}	- {SWD(2026) 926 final}	- {SWD(2026) 927 final}	-
{SWD(2026) 928 final}	- {SWD(2026) 929 final}	- {SWD(2026) 930 final}	-
	{SWD(2026) 931 final}		

SAMENVATTING

De regering houdt vast aan haar voornemen om de bevoegdheden op het gebied van begrotingsbeheer voor het bestuur van de rechterlijke organisatie over te dragen van de uitvoerende macht aan de rechterlijke macht. Advocaten blijven aandringen op aanvullende waarborgen om hun onafhankelijkheid en wettelijk beroepsgeheim te beschermen. Er zijn enkele verdere stappen gezet om structurele tekorten aan middelen in het justitieel stelsel aan te pakken, waaronder een plan voor aanvullende financiële middelen. De regering heeft ondanks uitdagingen geïnvesteerd in het bevorderen van de digitalisering van het justitiële stelsel. Er zijn beperkte inspanningen geleverd om justitie efficiënter te maken, met name op het vlak van verkorting van de procedures op basis van volledige statistische gegevens.

In het parlement is een wetsvoorstel ingediend om binnen het federaal parket een nieuwe sectie op te richten met gereserveerde middelen voor het onderzoeken van ernstige financiële en economische misdrijven. De onderzoeken worden voortgezet in goede samenwerking tussen de politie en het Openbaar Ministerie. Er worden maatregelen op het gebied van integriteit van de politie overwogen om de problemen bij het voorkomen van corruptie binnen de politie aan te pakken. Er is nog steeds een gebrek aan monitoring en handhaving van het bestaande integriteitsbeleid. Tekortkomingen in het systeem van vermogensaangiften en belangenverklaringen met betrekking tot verificatie en transparantie worden nog steeds niet aangepakt. Er zijn geen stappen gezet om de hervorming van de lobbywetgeving te voltooien, aangezien er geen politieke consensus is over verdere maatregelen. Het parlement overweegt een beperkte actualisering van de eigen gedragscode met betrekking tot geschenken en voordelen, terwijl er geen stappen zijn ondernomen om de lacunes in de regels inzake “draaideurconstructies” aan te pakken. De regels voor de bescherming van klokkenluiders worden momenteel geëvalueerd. Het aanpakken van hoge risico’s van corruptie in verband met overheidsopdrachten, risico’s op lokaal niveau en risico’s in verband met georganiseerde criminaliteit blijft een prioriteit.

Ondanks uitdagingen hebben de mediaregulatoren in België stappen ondernomen om hun strategieën aan te passen, waarbij zij een sterke juridische basis voor hun onafhankelijkheid behouden. De publieke media in België staan nog steeds voor verschillende uitdagingen in de drie gemeenschappen, waaronder bestuursstructuren en druk op de begroting. Er zijn geen verdere stappen gezet om de toegang tot openbare documenten te verbeteren. Er worden verdere stappen ondernomen om de rechtsbescherming van journalisten te versterken, met name tegen strategische rechtszaak tegen publieke participatie (SLAPP’s).

Over het algemeen hebben belanghebbenden nog steeds de mogelijkheid om deel te nemen aan de beleidsvorming. De regering blijft werken aan een A-status voor een nationale mensenrechteninstelling in België. Er zijn beperkte verdere stappen gezet om ervoor te zorgen dat overheidsinstanties de definitieve uitspraken van nationale rechterlijke instanties naleven, terwijl het toezicht van de Raad van Europa op structurele kwesties die door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens zijn vastgesteld, wordt voortgezet. Ondanks een hoog niveau van bescherming uit hoofde van de wet blijven belanghebbenden hun bezorgdheid uiten over maatregelen die van invloed zijn op de ruimte voor het maatschappelijk middenveld.

AANBEVELINGEN

Op basis van de aanbevelingen in het verslag over de rechtsstaat 2025, rekening houdend met andere ontwikkelingen gedurende de referentieperiode en herinnerend aan de desbetreffende toezeggingen die zijn gedaan in het kader van het herstel- en veerkrachtplan, komt de Commissie over het geheel genomen tot de volgende conclusie:

- Er is enige verdere vooruitgang geboekt met betrekking tot de aanbeveling om de structurele tekorten aan middelen in het justitiële stelsel aan te pakken, met inbegrip van een plan voor aanvullende financiële middelen. Tegelijkertijd is beperkte vooruitgang geboekt om justitie efficiënter te maken, met name op het vlak van verkorting van de procedures. Aangezien er nog inspanningen moeten worden geleverd, wordt België aanbevolen *verdere inspanningen te leveren om de structurele tekorten aan middelen van het justitieel stelsel aan te pakken, de inspanningen op te voeren om de efficiëntie van het justitieel stelsel te verbeteren, met name op het vlak van verkorting van de procedures, op basis van volledige statistische gegevens.*
- Er werd geen vooruitgang geboekt met de hervorming van de wetgeving inzake lobbywerk te voltooien, via vaststelling van een kader dat onder meer een transparantieregister en een wetgevingsvoetafdruk instelt en dat van toepassing is op zowel parlements- als regeringsleden”. Aangezien er geen stappen zijn gezet om daarin vooruitgang te boeken, wordt België aanbevolen *het werk te hervatten inzake een wetgevingshervorming om te zorgen voor meer transparantie van lobbyactiviteiten, zowel voor leden van het Parlement als voor leden van de regering.*
- Er is beperkte vooruitgang geboekt inzake het versterken van het integriteitskader door regels vast te stellen inzake geschenken en voordelen voor parlementsleden aangezien er nog steeds concrete richtsnoeren ontbreken voor leden van het parlement over het soort geschenken dat aanvaardbaar zou zijn, en er is geen vooruitgang geboekt bij het vaststellen van regels inzake draaideurpraktijken voor regerings- en kabinetsleden. Aangezien deze lacunes in de integriteitsregels nog steeds niet zijn aangepakt, wordt België aanbevolen *het integriteitskader te versterken, onder meer door regels vast te stellen inzake geschenken en voordelen voor parlementsleden en regels inzake draaideurpraktijken voor regerings- en kabinetsleden.*
- Er is geen verdere vooruitgang geboekt inzake het versterken van het kader voor toegang tot officiële documenten, met name door verbetering van de aanvraag- en beroepsprocedures, aangezien de betrokken ontwerpwetgeving nog in behandeling is en een deel van het bestaande wetgevingskader nog op uitvoering wacht. België wordt dus aanbevolen *de inspanningen voort te zetten voor het versterken van het kader voor toegang tot officiële documenten, met name door verbetering van de aanvraag- en beroepsprocedures, door de wetgevingshervorming op dat gebied te voltooien, rekening houdend met de Europese normen inzake toegang tot officiële documenten.*
- Er is weinig vooruitgang geboekt inzake het waarborgen dat overheidsinstanties de definitieve uitspraken van nationale rechterlijke instanties en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens naleven. Hoewel België werk blijft maken van het uitvoeringsproces, blijven er gerechtelijke beslissingen onuitgevoerd en daarom wordt België aanbevolen om *de inspanningen op te voeren om ervoor te zorgen dat overheidsinstanties de definitieve uitspraken van nationale rechterlijke instanties en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens naleven.*

I. JUSTITIEEL STELSEL¹

Onafhankelijkheid

Het gepercipieerde niveau van de rechterlijke onafhankelijkheid in België blijft hoog bij het brede publiek en is gemiddeld bij de bedrijven. In totaal beschouwen 63 % van de bevolking en 54 % van de bedrijven de mate van onafhankelijkheid van rechtbanken en rechters in 2026 als “redelijk goed of zeer goed”². Bij het brede publiek is het vertrouwen in de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht iets gedaald ten opzichte van 2025 (64 %) en iets gestegen in vergelijking met 2022 (60 %). Het vertrouwen in de rechterlijke onafhankelijkheid bij ondernemingen is aanzienlijk gedaald ten opzichte van 2025 (72 %), alsook ten opzichte van 2022 (63 %).

De regering blijft bij haar voornemen om de bevoegdheden op het gebied van begrotingsbeheer voor het bestuur van de rechterlijke organisatie over te dragen van de uitvoerende macht aan de rechterlijke macht³. Voordat bevoegdheden op het gebied van begrotingsbeheer aan de rechterlijke macht worden overgedragen, moet een voorstel betreffende het evaluatie- en tuchtsysteem van magistraten bij het parlement worden ingediend⁴. Wat het evaluatiesysteem betreft, hebben verschillende instanties⁵ de regering advies gegeven. Intussen heeft de regering ook het advies van het Interfederaal Korps van de Inspectie van Financiën ontvangen, een voorbereidende stap voordat het voorstel aan het parlement wordt toegezonden⁶. Wat het tuchtsysteem betreft, wordt het advies van de bovengenoemde instanties herzien⁷. Na voltooiing van deze overdracht zullen de Entiteit Cassatie voor het Hof van Cassatie, het College van de hoven en rechtbanken, en het College van het openbaar ministerie rechtstreeks verantwoordelijk zijn voor het beheer van personeelsbudgetten en personeelsbeleid⁸. Voorafgaand aan de overdracht zal worden nagegaan hoe het kader voor de toewijzing van justitieel personeel en magistraten kan worden verbeterd, bijvoorbeeld op basis van regelmatige metingen van de werklust⁹. De Hoge Raad voor de Justitie en het Hof van Cassatie hebben gewezen op een aantal risico's van de aanpak van de regering om efficiëntie te koppelen aan veranderingen in het tuchtsysteem voor magistraten¹⁰.

¹ Een overzicht van het institutionele kader voor alle vier de pijlers is [hier](#) te vinden.

² Grafieken 48 en 50 van het EU-scorebord voor justitie 2026 en grafieken 51 en 53 van het EU-scorebord voor justitie 2024. Wat betreft het vertrouwen in de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, worden de volgende niveaus onderscheiden: zeer laag (minder dan 30 % van de respondenten beoordeelt de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht als vrij goed of zeer goed); laag (30-39 %), gemiddeld (40-59 %), hoog (60-75 %), zeer hoog (meer dan 75 %).

³ Belgische regering (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 6-7, minister van Justitie (2026), blz. 35-37.

⁴ Belgische regering (2026), aanvullende schriftelijke bijdrage. Zie ook minister van Justitie (2026), blz. 37.

⁵ Hoge Raad voor de Justitie, de Adviesraad van de magistratuur, het Hof van Cassatie, het College van de hoven en rechtbanken en het College van procureurs-generaal (2026), aanvullende schriftelijke bijdrage.

⁶ Belgische regering (2026), aanvullende schriftelijke bijdrage.

⁷ Belgische regering (2026), aanvullende schriftelijke bijdrage.

⁸ Verslag over de rechtsstaat 2025, België, blz. 3. Het verzelfstandigd beheer van personele middelen zou beslissingen omvatten over de overplaatsing van magistraten en justitieel personeel.

⁹ Belgische regering (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 6.

¹⁰ Verslag over de rechtsstaat 2025, België, blz. 3; ENCJ (2026), blz. 56; Hof van Cassatie (2026), aanvullende schriftelijke bijdrage, blz. 19-20. Het Hof van Cassatie wijst op het risico dat wordt getracht de efficiëntie van de rechterlijke macht in het algemeen te verbeteren door de beoordeling van individuele rechters. Bovendien zijn het Hof van Cassatie en de Hoge Raad voor de Justitie respectievelijk van oordeel dat een tuchtsysteem niet bedoeld is om problemen op het gebied van productiviteit of efficiëntie te verhelpen en blijkt geeft van wantrouwen jegens rechters.

Advocaten blijven aandringen op aanvullende waarborgen om hun onafhankelijkheid en wettelijk beroepsgeheim te beschermen. Zoals vermeld in de verslagen over de rechtsstaat 2024 en 2025 hebben richtlijnen die het opnemen van communicatie tussen advocaten en hun cliënten verbieden, de vertrouwelijkheid tussen advocaat en cliënt versterkt¹¹. De orden van advocaten blijven aandringen op aanvullende waarborgen¹² en wijzen er met name op dat onderzoeksrechters die beslissen of de communicatie tussen advocaat en cliënt vertrouwelijk is, moeten worden uitgesloten van verdere behandeling van het dossier¹³. De orden van advocaten bekritiseerden daarnaast het gebruik van videoconferenties in burgerlijke en strafzaken, vanwege de mogelijke negatieve gevolgen ervan voor de vertrouwelijkheid tussen advocaat en cliënt¹⁴. Tegelijkertijd uitten deze belanghebbenden hun bezorgdheid over de toegenomen bedreigingen van georganiseerde criminele groepen jegens de rechterlijke macht, zoals blijkt uit het feit dat verschillende onderzoeksrechters permanente politiebescherming nodig hebben¹⁵.

Kwaliteit

Er is enige verdere vooruitgang geboekt met betrekking tot de aanbeveling om de structurele tekorten aan middelen in het justitiële stelsel aan te pakken, met inbegrip van een plan voor aanvullende financiële middelen¹⁶. Op 29 januari 2026 heeft het parlement een wet aangenomen om functies binnen de rechterlijke macht aantrekkelijker te maken door de arbeidsvoorwaarden beter af te stemmen op die van ambtenaren buiten de rechterlijke macht¹⁷. Daarnaast heeft de regering extra financiële middelen voor het justitiële stelsel aangekondigd. Een zogenoemde hefboomstrategie is er concreet op gericht wetswijzigingen door te voeren die de aantrekkelijkheid van banen in de rechterlijke macht verder moet verbeteren¹⁸ door bijvoorbeeld een hogere taaltoelage en een betere erkenning van buiten de rechterlijke macht opgebouwde anciënniteit in te voeren¹⁹. Daarnaast omvat het plan organisatorische hervormingen door meer flexibiliteit toe te staan bij de inzet van magistraten en ander personeel bij rechtbanken. In afwachting van de wetgevende uitvoering van de hefboomstrategie heeft de minister van Justitie mini-beheerovereenkomsten gesloten

¹¹ Verslag over de rechtsstaat 2024, België, blz. 6, en Verslag over de rechtsstaat 2025, België, blz. 3.

¹² Verslag over de rechtsstaat 2025, België, blz. 3.

¹³ Orden van advocaten (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 11 (Orde van Vlaamse Balies, OVB), blz. 12 (Franstalige en Duitstalige Orde van Advocaten, AVOCATS).

¹⁴ Wet van 25 april 2024 houdende organisatie van hoorzittingen per videoconferentie in gerechtelijke procedures. In afwachting van uitvoeringsmaatregelen is de wet nog niet van toepassing; landenbezoek België, orden van advocaten, Hof van Cassatie.

¹⁵ Orden van advocaten (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 10 (Orde van Vlaamse Balies, OVB), blz. 12 (Franstalige en Duitstalige Orde van Advocaten, AVOCATS).

¹⁶ Verslag over de rechtsstaat 2025, België, blz. 4. In het verslag over de rechtsstaat 2025 werd België aanbevolen “verdere inspanningen te leveren om de structurele tekorten aan middelen van het justitieel stelsel aan te pakken, rekening houdend met de Europese normen inzake middelen voor het justitieel stelsel”. Eerder werd enige verdere vooruitgang op deze aanbeveling gemeld in 2023, 2024 en 2025.

¹⁷ ENCJ (2026), blz. 11; Kamer van volksvertegenwoordigers (2026a); Kamer van volksvertegenwoordigers (2026c). Wat de arbeidsvoorwaarden betreft, herhaalden het Hof van Cassatie en de Hoge Raad voor de Justitie hun bezorgdheid over de verlaging van de pensioenen van magistraten; zie het Verslag over de rechtsstaat 2025, België, voetnoot 19. Het Grondwettelijk Hof, het Hof van Cassatie en de Raad van State hebben hun bezorgdheid geuit over de algemene verhoging van de pensioenbijdragen en de gevolgen voor de rechterlijke macht (Grondwettelijk Hof, Hof van Cassatie en Raad van State (2026)).

¹⁸ Over de aantrekkelijkheid van banen in de rechterlijke macht, zie Verslag over de rechtsstaat 2025, België, blz. 4. Het Hof van Cassatie en de Hoge Raad voor de Justitie meldden in dit verband dat de salarissen niet aantrekkelijk genoeg zijn en dat de arbeidsomstandigheden binnen de rechterlijke macht onder druk staan. In het Nederlands wordt dit “hefboomplan” genoemd, in het Frans “plan d’impulsion”.

¹⁹ Kamer van volksvertegenwoordigers (2025b), blz. 58;

met de “Entiteit Cassatie” (Hof van Cassatie plus het Parket-Generaal), het College van de hoven en rechtbanken en het Openbaar Ministerie²⁰. De precieze toewijzing van extra financiële middelen aan de verschillende prioriteiten moet nog worden verduidelijkt, waarbij een deel van de totale extra middelen wordt gereserveerd voor de verbetering van de omstandigheden in gevangenissen²¹. De Raad van State heeft te kampen met een hoge werkdruk als gevolg van een toename van het aantal bestuursrechtelijke zaken²². Over het algemeen is er enige verdere vooruitgang geboekt wat betreft de aanbeveling.

De regering heeft ondanks uitdagingen geïnvesteerd in het bevorderen van de digitalisering van het justitiële stelsel. België heeft geïnvesteerd in digitaliseringsinitiatieven binnen de rechterlijke macht, zoals het aanleggen van het digitale gerechtelijke dossier, digitaal dossierbeheer en initiatieven op het gebied van elektronische communicatie²³. Tegelijkertijd zijn er meer investeringen nodig, bijvoorbeeld in de verdere ontwikkeling van digitale oplossingen voor civielrechtelijke en bestuursrechtelijke zaken en voor een betere onlinetoegang van het publiek tot rechterlijke beslissingen²⁴, terwijl de uitvoering en doeltreffendheid van bestaande digitale instrumenten door verschillende belanghebbenden worden bekritiseerd²⁵. Het Hof van Cassatie en de strafuitvoeringsrechtbanken zijn de eerste piloot-entiteiten die voornemens zijn het nieuwe dossierbeheersysteem JustCase te gebruiken²⁶; verschillende belanghebbenden melden echter een aantal belemmeringen, die ook door het verantwoordelijke ministerie zijn erkend²⁷. Sinds 1 maart 2026 worden bij het Grondwettelijk Hof elektronische procedures ingeleid²⁸.

Efficiëntie

Er is enige verdere vooruitgang geboekt om justitie efficiënter te maken, met name op het vlak van verkorting van de procedures op basis van volledige statistische gegevens²⁹. De duur van de procedures en de achterstanden bij rechtbanken zijn problemen die al lange tijd bestaan³⁰. In september 2025 publiceerde het Rekenhof een verslag over de gevolgen van de duur van de procedures voor de toegang tot de rechter, waarin werd gewezen op een

²⁰ De mini-beheerovereenkomsten maken extra middelen vrij om te voldoen aan specifieke doelstellingen die zijn opgenomen in het regeerakkoord van 2025.

²¹ Orden van advocaten en anderen (2026a); Orden van advocaten (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 15 (Franstalige en Duitstalige Orde van advocaten, AVOCATS); minister van Justitie (2025).

²² Raad van State (2026), aanvullende schriftelijke bijdrage.

²³ Belgische regering (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 8. Bij het bevorderen van de digitalisering houdt de Belgische regering rekening met de aanbevelingen van het Rekenhof van 2024 en betreft zij alle actoren van het justitiële stelsel bij het proces.

²⁴ Europees Semester, landrapport 2026 voor België, bijlage 7, blz. 64.

²⁵ Kamer van volksvertegenwoordigers (2026b), blz. 9; Kamer van volksvertegenwoordigers (2026b), blz. 6-9; Hof van Cassatie (2026), aanvullende schriftelijke bijdrage, blz. 22-23, Openbaar Ministerie (2026), aanvullende schriftelijke bijdrage, blz. 2, orden van advocaten (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 13-15 (Orde van Vlaamse Balies, OVB), blz. 14-16 (Franstalige en Duitstalige Orde van Advocaten, AVOCATS). Hof van Cassatie (2026), aanvullende schriftelijke bijdrage, blz. 22.

²⁷ College van de hoven en rechtbanken (2025b); Avocats (2026); Kamer van volksvertegenwoordigers (2026b), blz. 7;

²⁸ Grondwettelijk Hof (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 2, Koninklijk besluit van 12 september 2024, Koninklijk besluit van 28 juli 2025.

²⁹ Verslag over de rechtsstaat 2025, België, blz. 5. In het verslag over de rechtsstaat 2025 wordt België aanbevolen “meer inspanningen te leveren om justitie efficiënter te maken, met name op het vlak van verkorting van de procedures”. Er werd enige verdere vooruitgang op deze aanbeveling gemeld in 2025.

³⁰ Arrest van het EHRM, Bell, CE:ECHR:2008:1104JUD004482605; Arrest van het EHRM, Van den Kerkhof, CE:ECHR:2023:0905JUD001363019; Arrest van het EHRM, Swissair International Finance III, CE:ECHR:2025:1218DEC000129422.

verbeterde verslaglegging over de duur van de procedures³¹. De beslissingstermijn in burgerlijke en handelszaken bij rechtbanken van eerste aanleg bedroeg 246 dagen in 2024 (hetzelfde als in 2023³²). De geschatte tijd voor de behandeling van bestuursrechtelijke zaken bij rechtbanken van eerste aanleg nam toe (370 dagen in 2024 tegenover 360 dagen in 2023 en 288 dagen in 2022)³³. Tegelijkertijd constateerde het Rekenhof dat er nog steeds enkele belemmeringen bestaan met betrekking tot onder meer de gegevens over de verwerkingstijden door rechtbanken van eerste aanleg en in strafzaken en het bestaan van geografische verschillen binnen het land³⁴. Naast het verzamelen van statistieken heeft de minister van Justitie een werkgroep opgericht bestaande uit zes academische deskundigen op het gebied van gerechtelijke procedures, die tot taak heeft praktische wetgevingsmaatregelen te onderzoeken en voor te stellen die snel kunnen worden uitgevoerd om gerechtelijke procedures te versnellen. Daarnaast heeft het College van de hoven en rechtbanken het initiatief genomen om de achterstand gefaseerd te beheren en te verminderen³⁵. Met ingang van 1 september 2025 zijn rechtbanken en gerechtshoven die zich bezighouden met burgerlijke, sociale en handelszaken verplicht om over kamers voor minnelijke schikking te beschikken³⁶. Verwacht wordt dat dergelijke kamers de achterstand zullen helpen wegwerken³⁷. De orden van advocaten wijzen op het risico dat minnelijke schikkingen in de vorm van administratieve geldboetes³⁸ (zogenaamde GAS-boetes), die het mogelijk maken een sanctie op te leggen zonder tussenkomst van een rechter, minder procedurele waarborgen bieden, het recht op beroep beperken en derhalve een daadwerkelijke toegang tot de rechter kunnen belemmeren³⁹. Het Federaal Instituut voor de bescherming en bevordering van de Rechten van de Mens (FIRM) heeft soortgelijke bezwaren geuit met betrekking tot het bredere gebruik van administratieve geldboetes⁴⁰. Verschillende projecten die in het kader van de herstel- en veerkrachtfaciliteit worden gefinancierd, zullen naar verwachting bijdragen tot de verdere verzameling van statistieken⁴¹. Over het algemeen is er beperkt vooruitgang geboekt met betrekking tot de aanbeveling.

³¹ Rekenhof (2025a).

³² Er zijn geen gegevens beschikbaar voor de jaren vóór 2023.

³³ EU-scorebord voor justitie 2026, grafieken 5 en 7.

³⁴ Rekenhof (2025a), blz. 19 en 54-55.

³⁵ Fasen 1 en 2: inventarisatie van de achterstand en identificatie van de meest dringende problemen (eerste maanden van 2026). Fase 3: Vaststelling en uitvoering van concrete maatregelen (zal in 2026 van start gaan in een latere fase). Zie Belgische regering (2026), aanvullende schriftelijke bijdrage.

³⁶ Verslag over de rechtsstaat 2025, België, blz. 5-6. Tot 1 september 2025 waren kamers voor minnelijke schikking niet verplicht.

³⁷ Wet van 19 december 2023 houdende verschillende bepalingen inzake burgerlijke en gerechtelijke zaken.

³⁸ Ondanks dat zij hun benaming delen ("minnelijke schikkingen"), gaat het om verschillende mechanismen: de kamers voor minnelijke schikking werken binnen het gerechtelijk systeem (voor een rechter die als bemiddelaar optreedt of na verwijzing naar een onafhankelijke mediator) en behandelen burgerlijke, sociale en commerciële geschillen, terwijl de minnelijke schikking in de vorm van administratieve geldboetes ("GAS-boete") administratief van aard is: een vorm van institutionele bemiddeling gericht op herstel, die te onderscheiden is van justitiële geschillenbeslechting zowel wat het kader als wat het doel betreft.

³⁹ Orden van advocaten (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 17 (Orde van Vlaamse Balies, OVB), blz. 18 (Franstalige en Duitstalige Orde van advocaten, AVOCATS), FIRM (2025), blz. 17. Het FIRM verwijst naar de zaak Deweer tegen België (arrest van het EHRM, Deweer/België, CE:ECHR:1980:0227JUD000690375, punt 49), waarin het EHRM concludeerde dat de keuze voor een schikking zonder beperkingen moet worden gemaakt.

⁴⁰ FIRM (2026).

⁴¹ Zie investering I-2.05 van het herstel- en veerkrachtplan van België.

II. II. CORRUPTIEBESTRIJDING

Deskundigen, burgers en bedrijfsleiders percipiëren het niveau van corruptie in de overheidssector nog steeds als relatief laag. In de corruptieperceptie-index 2025 van Transparency International scoort België 69/100, waarmee het op de 9e plaats komt in de Europese Unie en op de 21e plaats wereldwijd⁴². De perceptie van het niveau van corruptie is de afgelopen vijf jaar verslechterd⁴³. Uit de speciale Eurobarometer over corruptie van 2026 blijkt dat 69 % van de respondenten corruptie als een in eigen land wijdverbreid fenomeen beschouwt (EU-gemiddelde: 71 %) en dat 22 % van de respondenten zich in het dagelijkse leven persoonlijk getroffen voelt door corruptie (EU-gemiddelde: 30 %). Wat de bedrijven betreft, beschouwt 70 % corruptie als een wijdverbreid fenomeen (EU-gemiddelde: 65 %) en 46 % als een probleem bij het zakendoen (EU-gemiddelde: 37 %). Voorts vindt 43 % van de respondenten dat het aantal met succes vervolgde zaken volstaat om corruptiepraktijken te ontmoedigen (EU-gemiddelde: 38 %), en vindt 31 % van de ondernemingen dat burgers en bedrijven die betrappt worden op het omkopen van een hoge ambtenaar, adequaat worden gestraft (EU-gemiddelde: 31 %)⁴⁴.

In het parlement is een wetsvoorstel ingediend om binnen het federaal parket een nieuwe sectie financiële criminaliteit ("financieel parket") op te richten met gereserveerde middelen voor het onderzoeken van ernstige financiële en economische misdrijven. In mei 2026 is namens de regering in de Kamer van volksvertegenwoordigers een wetsvoorstel ingediend voor de oprichting van een nieuwe sectie binnen het federaal parket met de exclusieve bevoegdheid om onderzoek te doen naar personen die verantwoordelijk zijn voor ernstige financiële en economische criminaliteit, georganiseerde sociale fraude en omkoping⁴⁵. Het Openbaar Ministerie meldt dat 3,9 miljoen EUR is toegewezen voor de oprichting van de sectie en voor de overplaatsing en opleiding van het nodige personeel⁴⁶. In het kader van de oprichting van het nieuwe financieel parket zal de gespecialiseerde Centrale directie van de bestrijding van de zware en georganiseerde criminaliteit (CDBC) van de federale politie worden versterkt met 15 extra onderzoekers⁴⁷. Hoewel het toepassingsgebied van de corruptiezaken die onder de bevoegdheid van de nieuwe sectie vallen, nog moet worden verduidelijkt, hebben de belanghebbenden het voorstel positief beoordeeld⁴⁸.

⁴² De perceptie van corruptie is als volgt gerangschikt: laag (score hoger dan 79); relatief laag (tussen 79-60), relatief hoog (tussen 59-50), hoog (minder dan 50).

⁴³ In 2021 was de score 73, tegenover 69 in 2025. Er is sprake van een significante toename/afname wanneer de score de laatste vijf jaar met meer dan vijf punten verandert; bij een verschil van 4 of 5 punten is er sprake van een verbetering/verslechtering; en bij een verandering van 1-3 punten van een betrekkelijk stabiele situatie.

⁴⁴ Gegevens van de speciale Eurobarometer 573 (2026) en Flash Eurobarometer 582 (2026).

⁴⁵ Openbaar Ministerie (2026), aanvullende schriftelijke bijdrage. Momenteel worden dergelijke zaken behandeld door het openbaar ministerie op arrondissementsniveau. Wetsvoorstel 56K1536001 houdende de oprichting van een financieel parket, als sectie financiële criminaliteit binnen het federaal parket. Volgens het voorstel zou de sectie worden geleid door een plaatsvervangend federaal aanklager en bestaan uit tien magistraten.

⁴⁶ Openbaar Ministerie (2026), aanvullende schriftelijke bijdrage.

⁴⁷ Belgische regering (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 9-10, en landenbezoek aan België, CDBC.

⁴⁸ Het is niet duidelijk of de sectie alle corruptiemisdrijven zal onderzoeken die verder gaan dan omkoping (ambtsmisbruik, ongeoorloofde beïnvloeding, wederrechtelijke toe-eigening) en of zij verantwoordelijk zou zijn voor alle corruptiezaken of alleen voor bepaalde zaken of zaken op hoog niveau. Openbaar ministerie (2026), aanvullende schriftelijke bijdrage en landenbezoek aan België, Transparency International Belgium.

De onderzoeken worden voortgezet in goede samenwerking tussen de politie en het Openbaar Ministerie. De samenwerking tussen de Centrale directie van de bestrijding van de zware en georganiseerde criminaliteit (CDBC) van de federale politie en het Openbaar Ministerie blijft goed, evenals het werk dat wordt verricht op het gebied van verschillende complexe corruptiezaken en zaken op hoog niveau⁴⁹. Zoals in eerdere verslagen over de rechtsstaat⁵⁰ is opgemerkt, staat de CDBC voor uitdagingen bij de behandeling van het grote aantal binnenkomende zaken en bij het vaststellen van prioriteiten⁵¹. Beschuldigingen van het lekken van informatie in gevoelige corruptieonderzoeken hebben geleid tot de inbeschuldigingstelling van een voormalig hoofd van deze dienst⁵². De CDBC is niet structureel onafhankelijk, maar maakt deel uit van de algemene structuur van de federale politie, wat door onderzoekers als een kwetsbare positie wordt beschouwd⁵³. In 2025 maakte het Openbaar Ministerie melding van 445 aangemelde corruptiezaken⁵⁴, waarvan er 19 werden geseponeerd, terwijl 19 zaken leidden tot een inbeschuldigingstelling (stand in januari 2026)⁵⁵. Het EOM heeft 9 corruptiezaken gemeld bij zijn openstaande zaken (die 9,1 % vertegenwoordigen van zijn totale aantal openstaande zaken) in België in 2025⁵⁶. Het aantal onderzochte en vervolgde buitenlandse omkopingszaken blijft beperkt⁵⁷. Er bestaat bezorgdheid over het geringe bewustzijn binnen ondernemingen van de risico's van buitenlandse omkoping, het gebrek aan onderzoeken en het lage niveau van sancties tegen rechtspersonen⁵⁸.

Er worden maatregelen op het gebied van integriteit van de politie overwogen om de problemen bij het voorkomen van corruptie binnen de politie aan te pakken. De 176 lokale politiezones hanteren een uiteenlopend integriteitsbeleid en kleinere politiezones hebben geen enkel doeltreffend integriteitsbeleid⁵⁹. De regering kondigde de fusie van een aantal politiezones aan, waarbij vrijwillige fusies elders moeten worden aangemoedigd, wat volgens de autoriteiten mogelijkheden kan creëren om het integriteitsbeleid te verbeteren⁶⁰. Het project om een gedragscode op te stellen voor de gehele geïntegreerde politie⁶¹ is niet

⁴⁹ Verslag over de rechtsstaat 2025, België, blz. 6-7, en landenbezoek aan België, CDBC.

⁵⁰ Verslag over de rechtsstaat 2024, België, blz. 13, en het Verslag over de rechtsstaat 2025, België, blz. 6-7.

⁵¹ Landenbezoek aan België, CDBC en Transparency International Belgium.

⁵² Landenbezoek aan België, CDBC en Transparency International Belgium, en Verslag over de rechtsstaat 2025, België, blz. 7. De zaak werd ook op breed uitgemeten in de media. Volgens het maatschappelijk middenveld kan deze situatie gevolgen hebben voor het vertrouwen van het publiek in de CDBC (landenbezoek aan België, Transparency International Belgium).

⁵³ Landenbezoek aan België, CDBC.

⁵⁴ Hiervan hadden er 10 betrekking op corruptie in de private sector, 2 op buitenlandse omkoping, 110 op omkoping in de overheidssector en 120 op misbruik van positie in de overheidssector.

⁵⁵ Andere bevinden zich nog in verschillende stadia van de strafprocedure. In 2024 maakte het Openbaar Ministerie melding van 367 aangemelde zaken, waarvan er 90 werden geseponeerd, terwijl 7 zaken leidden tot een inbeschuldigingstelling. Openbaar Ministerie (2026), aanvullende schriftelijke bijdrage.

⁵⁶ EOM (2026a), blz. 13.

⁵⁷ Het Openbaar Ministerie meldde twee in 2025 geregistreerde gevallen van buitenlandse omkoping. Ten opzichte van één in 2022, één in 2023 en twee in 2024. Openbaar Ministerie (2026), aanvullende schriftelijke bijdrage.

⁵⁸ Openbaar Ministerie (2026), aanvullende schriftelijke bijdrage. Zoals vermeld in het Verslag over de rechtsstaat 2025, België, blz. 7, beveelt de OESO een duidelijke strategie aan voor de bestrijding van buitenlandse omkoping en voldoende middelen voor de onderzoeks- en vervolgingsinstanties. Er zijn geen maatregelen die zelfonderzoek en zelfrapportage van ondernemingen bevorderen.

⁵⁹ Verslag over de rechtsstaat 2023, België, blz. 10-12.

⁶⁰ Belgische regering (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 10. Zo zullen de verschillende politiezones in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden samengevoegd tot één zone.

⁶¹ De term “geïntegreerde politie” wordt gebruikt om de federale politie en alle lokale politiezones samen te beschrijven.

verder gevorderd⁶², hoewel wel een nieuw integriteitsbeleid voor de federale politie wordt overwogen⁶³. Over het algemeen wordt het beleid voor de integriteit van de politie door de belanghebbenden als ontoereikend beschouwd⁶⁴. De politie gaf aan diepgaander onderzoek te zullen doen naar de mogelijke corruptie van politieagenten en ondermijnende criminaliteit⁶⁵. Oudere plannen om screening en integriteitscontroles in te voeren gedurende de gehele loopbaan van een politieambtenaar hebben hernieuwde aandacht gekregen in het parlement, hoewel het tijdschema en de inhoud van dergelijke plannen onduidelijk blijven⁶⁶.

Het toezicht op en de handhaving van het bestaande integriteitsbeleid voor ministers, hun kabinetten en parlementsleden. Er blijven lacunes in het bestaande integriteitsbeleid⁶⁷, dat geen strategische aanpak volgt en geen monitoring- of handhavingsmechanismen omvat⁶⁸. Naar aanleiding van het voornemen van de minister van Begroting om de controle op de toepassing van de gedragscode voor federale ambtsdragers op te voeren, is niet bevestigd dat dit in de praktijk is gebeurd⁶⁹. De Federale Deontologische Commissie verzorgde een opleiding voor in 2024 verkozen volksvertegenwoordigers over de rol van het parlement op het gebied van belangenconflicten en het verstrekken van ethisch advies, die maar matig werd bezocht⁷⁰. De Federale Deontologische Commissie blijft haar bezorgdheid uiten over het feit dat de bevoegdheden met betrekking tot het integriteitsbeleid over verschillende instanties zijn verspreid⁷¹. Wat het federale ambtenarenapparaat betreft, wijst het Bureau Integriteit op de beperkte middelen om zijn taken uit te voeren, waaronder de opleiding van hoge ambtenaren⁷². Zoals uiteengezet in eerdere verslagen over de rechtsstaat, heeft België nog steeds geen overkoepelende corruptiebestrijdingsstrategie of coördinatiestructuur voor het corruptiebestrijdingsbeleid op nationaal niveau⁷³.

De vastgestelde tekortkomingen in het systeem van vermogensaangiften en belangenverklaringen met betrekking tot verificatie en transparantie zijn nog steeds niet aangepakt. Zoals uiteengezet in eerdere verslagen over de rechtsstaat, zorgt het systeem

⁶² Federale politie (2026), zie ook Greco (2022), aanbeveling xvi, punten 75-81, en Verslag over de rechtsstaat 2022, België, blz. 10.

⁶³ Federale politie (2026).

⁶⁴ Greco (2026a), landenbezoek aan België, Comité P, en Verslag over de rechtsstaat 2024, België, blz. 14-15.

⁶⁵ Federale politie (2026). Landenbezoek aan België, Transparency International Belgium.

⁶⁶ Belgische regering (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 10, en landenbezoek aan België, Comité P. Zie Kamer van volksvertegenwoordigers.

⁶⁷ De geactualiseerde deontologische code voor de openbare mandatarissen blijft van toepassing en geldt sinds 2023 voor alle personeelsleden van de federale regering (ook de ministeriële kabinetten). Voor ministers blijft een specifieke gedragscode van kracht, aangezien zij niet onder de deontologische code voor de openbare mandatarissen vallen. Verslag over de rechtsstaat 2024, België, blz. 15-16.

⁶⁸ Zoals meerdere malen aanbevolen door de Greco; een aantal van de aanbevelingen van de Greco is nog steeds niet uitgevoerd. Zie met name Greco (2025a) voor aanbeveling iii; en de oorspronkelijke evaluatieverslagen Greco (2022a), aanbeveling iii en punten 115-120, en Greco (2022b), punten 60-62. Zie ook Verslag over de rechtsstaat 2025, België, blz. 8.

⁶⁹ Noch de regering, noch belanghebbenden konden informatie verstrekken waaruit bleek dat dergelijke controles hadden plaatsgevonden. Belgische regering (2026), aanvullende schriftelijke bijdragen. Zoals opgemerkt in het Verslag over de rechtsstaat 2025, zouden dergelijke aanvullende controles moeilijk zijn bij gebrek aan een coördinatie- of sanctiemechanisme.

⁷⁰ 5 van de 150 parlementsleden woonden deze bij. Federale Deontologische Commissie (2026) en landenbezoek aan België, Federale Deontologische Commissie.

⁷¹ Federale Deontologische Commissie (2026); Landenbezoek aan België, Federale Deontologische Commissie. Zie ook Verslag over de rechtsstaat 2025, België, blz. 8.

⁷² Landenbezoek aan België, Bureau Integriteit; Bureau Integriteit (2026), aanvullende schriftelijke bijdragen.

⁷³ Verslag over de rechtsstaat 2024, België, blz. 12.

van vermogensaangiften niet voor adequate verificatie en transparantie⁷⁴. Het maatschappelijk middenveld bleef aandringen op een hervorming van het systeem, met inbegrip van een sterkere nadruk op transparantie en afdwingbare sancties voor niet-naleving van de aangifteverplichtingen⁷⁵. De regering of het parlement hebben nog geen plannen om het systeem te hervormen, ondanks eerdere intentieverklaringen⁷⁶. 99 % van de personen die vermogensaangiften en belangenverklaringen moesten indienen, deed dit tijdig⁷⁷. Als gevolg van een gebrek aan adequate verificatie blijft de verantwoordelijkheid voor de juistheid van deze aangiften uitsluitend bij de persoon in kwestie⁷⁸.

Er is geen vooruitgang geboekt bij de voltooiing van de hervorming van de lobbywetgeving, aangezien er geen politieke consensus is over de verdere stappen⁷⁹. De vorige regering had in 2024 een ontwerphervorming voorgesteld met regels voor contacten tussen lobbyisten en leden van de federale uitvoerende macht, waarover zij ook overleg had gepleegd met belanghebbenden⁸⁰. De huidige regering meldde dat er geen politieke consensus bestaat over toekomstige wetgevingsstappen, noch op basis van dat wetsvoorstel, noch over andere soorten hervormingen⁸¹. Het blijft onduidelijk of het parlement het initiatief zou nemen om de lobbyregels voor parlementsleden te herzien⁸². Het maatschappelijk middenveld is blijven hameren op de noodzaak van meer transparantie bij lobbyactiviteiten, met name wat betreft de registratie van vergaderingen⁸³. Aangezien noch de regering noch het parlement verdere stappen heeft ondernomen, is er geen verdere vooruitgang geboekt met betrekking tot de aanbeveling.

Er is beperkte vooruitgang geboekt met betrekking tot de regels inzake geschenken en voordelen voor parlementsleden met betrekking tot een geplande verduidelijking van de deontologische code van de Kamer⁸⁴. Voor leden van zowel de Senaat als de Kamer van

⁷⁴ Aangezien het Rekenhof de aangiften in verzegelde enveloppen ontvangt, zijn de aangiften alleen toegankelijk voor onderzoeksrechters in het kader van strafrechtelijke onderzoeken. Zie Verslag over de rechtsstaat 2025, België, blz. 8.

⁷⁵ Transparency International Belgium (2025).

⁷⁶ Greco (2025a) en Verslag over de rechtsstaat 2025, België, blz. 8. Een initiatief van één oppositiepartij waarin wordt opgeroepen tot een systeem van vermogensaangiften dat in overeenstemming is met de aanbevelingen van Greco, is naar verluidt in voorbereiding, maar is nog niet ingediend.

⁷⁷ 5 980 van de 6 011 personen die een vermogensaangifte moeten indienen, 10 972 van de 11 003 personen die mandaatverklaringen moeten indienen. Aangezien 2024 een verkiezingsjaar was, was het aantal personen dat aangiften moest indienen hoger dan in de afgelopen jaren. Rekenhof (2026).

⁷⁸ Verslag over de rechtsstaat 2025, België, blz. 8.

⁷⁹ In het Verslag over de rechtsstaat 2025 werd België aanbevolen “de hervorming van de wetgeving inzake lobbywerk te voltooien, via vaststelling van een kader dat onder meer een transparantieregister en een wetgevingsvoetafdruk instelt en dat van toepassing is op zowel parlements- als regeringsleden”. Er is eerder geen verdere vooruitgang beoordeeld op deze aanbeveling in 2025; enige vooruitgang in 2024 en geen vooruitgang in 2023.

⁸⁰ In de ontwerpwetgeving is een transparantieregister opgenomen, beheerd door het kabinet van de eerste minister, met registratieverplichting voor lobbyisten en alle ministeriële kabinetten. Verslag over de rechtsstaat 2025, België, blz. 9.

⁸¹ Belgische regering (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 4, en Belgische regering (2026), aanvullende schriftelijke bijdrage.

⁸² Belgische regering (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 4. Zie ook Verslag over de rechtsstaat 2025, België, blz. 9.

⁸³ Transparency International Belgium is van mening dat verplichte registratie van bijeenkomsten tussen vertegenwoordigers en politici en gemelde belangen, alsook transparantie over de deelname van leden aan door derden georganiseerde evenementen de transparantie verder zouden kunnen verbeteren. Transparency International Belgium (2025).

⁸⁴ In het verslag over de rechtsstaat 2025 werd België aanbevolen “het integriteitskader te versterken, onder meer door regels vast te stellen inzake geschenken en voordelen voor parlementsleden [...]”. Eerder werd

volksvertegenwoordigers geldt een algemeen verbod op het ontvangen van geschenken in ruil voor handelingen die zij tijdens hun mandaat verrichten⁸⁵. Bepaalde van de in eerdere verslagen over de rechtsstaat vastgestelde tekortkomingen⁸⁶, met inbegrip van het ontbreken van concrete richtsnoeren voor leden van het parlement over het soort geschenken dat aanvaardbaar zou zijn (d.w.z. een drempel in geld), bestaan nog steeds⁸⁷. Aanvaarde geschenken en de herkomst ervan worden niet geregistreerd en er is geen informatie openbaar beschikbaar. Het parlement heeft besloten geen geschenkenregister in te voeren⁸⁸. Een verduidelijking van de gedragscode waarbij een verplichting wordt ingevoerd om alle beroepsmatige reizen van een lid van het parlement die door een derde partij worden gesponsord, te melden, is geïnitieerd, maar nog niet afgerond⁸⁹. Er zijn in de verslagperiode geen verdere stappen ondernomen om de gedragscode te wijzigen, en daarom is er beperkte vooruitgang geboekt met betrekking tot dit deel van de aanbeveling.

Er werd geen vooruitgang geboekt met betrekking tot de regels inzake “draaideurpraktijken”, aangezien er lacunes blijven bestaan in de bestaande regels⁹⁰.

Naar aanleiding van een niet-bindende omzendbrief van de minister van Ambtenarenzaken uit 2024, waarin de bestaande maatregelen inzake draaideurpraktijken werden uiteengezet, zijn geen aanvullende stappen dienaangaande ondernomen⁹¹. De regering meldt geen ontwikkelingen op dit gebied⁹². Bestaande lacunes — met name het gebrek aan regels inzake draaideurpraktijken voor leden van de regering, hun kabinetten en ambtenaren in het algemeen⁹³ — zijn niet aangepakt. De Federale Interne Audit voltooide in februari 2026 een thema-audit over de wijze waarop sommige ministeries en agentschappen binnen de Federale Overheidsdienst de kwestie van draaideurpraktijken in openbare aanbestedingsprocedures aanpakken. Naast goede praktijken bracht de audit een aantal aanbevelingen aan het licht, met name wat betreft risicoanalyse en integriteitsbeleid⁹⁴. Daarom is met betrekking tot dit deel van de aanbeveling geen vooruitgang geboekt.

De regels voor de bescherming van klokkenluiders worden momenteel geëvalueerd. De nationale regels inzake klokkenluiders worden momenteel geëvalueerd⁹⁵. De federale Ombudsman⁹⁶, het Federaal Instituut voor de bescherming en bevordering van de Rechten van de Mens⁹⁷ en het Comité P⁹⁸ — die allemaal een rol spelen in het klokkenluiderssysteem — hebben hun eigen verslagen vastgesteld als input voor de algemene aanpak. Hun eerste

met betrekking tot deze aanbeveling in 2025 enige vooruitgang gemeld, geen vooruitgang in 2024 en enige vooruitgang in 2023.

⁸⁵ Zoals uiteengezet in hun deontologische code. Verslag over de rechtsstaat 2022, België, blz. 12-13.

⁸⁶ Verslag over de rechtsstaat 2022, België, blz. 12-13.

⁸⁷ Zie ook Greco (2025b), aanbeveling I, waarin wordt verwezen naar verklaarde intenties, maar een gebrek aan resultaten.

⁸⁸ Verslag over de rechtsstaat 2025, België, blz. 9.

⁸⁹ Kamer van volksvertegenwoordigers (2025a).

⁹⁰ In het Verslag over de rechtsstaat 2025 werd België aanbevolen “het integriteitskader te versterken, onder meer door vaststelling van [...] regels inzake draaideurpraktijken voor regerings- en kabinetsleden”. Er werd eerder beperkte vooruitgang met betrekking tot deze aanbeveling gemeld in 2025, geen vooruitgang in 2024 en enige vooruitgang in 2023.

⁹¹ Dit omvat mogelijke maatregelen die door de Federale Deontologische Commissie zijn vastgesteld. Verslag over de rechtsstaat 2025, België, blz. 10.

⁹² Belgische regering (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 4.

⁹³ Verslag over de rechtsstaat 2025, België, blz. 10.

⁹⁴ Federale Interne Audit (2026).

⁹⁵ Landenbezoek aan België, Bureau Integriteit; Bureau Integriteit (2026), aanvullende schriftelijke bijdragen.

⁹⁶ Landenbezoek aan België, Ombudsman.

⁹⁷ FIRM (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 22 en FIRM (2026a)

⁹⁸ Comité P (2025).

conclusies wijzen op de grote complexiteit van de Belgische wetgeving, terwijl ook waardering wordt uitgesproken over het feit dat de bescherming van klokkenluiders is verbeterd⁹⁹. Het algemene verslag, dat onder de verantwoordelijkheid van het Bureau Integriteit valt, wordt in 2026 verwacht¹⁰⁰. Wetsvoorstellen die de bescherming van klokkenluiders toepassen op werknemers binnen de rechterlijke macht wachten op opmerkingen van belanghebbenden voordat zij bij het parlement worden ingediend¹⁰¹. In 2025 opende de federale Ombudsman 766 dossiers met betrekking tot klokkenluiders, waarvan de meeste betrekking hadden op de private sector. Van deze 766 dossiers waren er 22 klachten uit de publieke sector die betrekking hadden op de categorie “Belangenconflicten, favoritisme en vooringenomenheid”¹⁰².

Het aanpakken van hoge corruptierisico's in verband met overheidsopdrachten, risico's op lokaal niveau en risico's in verband met georganiseerde criminaliteit blijft een prioriteit. Uit de houding van het bedrijfsleven ten aanzien van corruptie in de EU blijkt dat 34 % van de ondernemingen in België (EU-gemiddelde 30 %) meent dat zij de afgelopen drie jaar in de praktijk een opdracht van de overheid zijn misgelopen als gevolg van corruptie¹⁰³. 64 % beschouwt de mate van onafhankelijkheid van het controleorgaan voor overheidsopdrachten (Raad van State) als zeer of vrij goed, wat iets lager is ten opzichte van 2025 (67 %) ¹⁰⁴. Het scorebord van de eengemaakte markt en het concurrentievermogen inzake toegang tot overheidsopdrachten in België maakt melding van 24 % aanbestedingsprocedures met één bidder in 2025 (EU-gemiddelde 27 %) ¹⁰⁵. Overheidsopdrachten blijven een gebied met een hoog risico op corruptie¹⁰⁶, zoals blijkt uit een recente audit waarin werd geconcludeerd dat de transparantie van aanbestedingsprocedures met betrekking tot het aanwerven van adviesbureaus voor overheidswerk structurele tekortkomingen vertoont¹⁰⁷. Op gewestelijk en lokaal niveau zijn in Vlaanderen maatregelen genomen om de transparantie van externe belangen en nevenactiviteiten van burgemeesters, wethouders en gemeenteraadsleden te vergroten om belangenconflicten te voorkomen, en om burgers de mogelijkheid te bieden een klacht in te dienen¹⁰⁸. De autoriteiten erkennen dat corruptiezaken waarbij ambtenaren betrokken zijn, vaak verband houden met de georganiseerde misdaad en drugsgerelateerde misdrijven¹⁰⁹. In reactie hierop is de ongeoorloofde toegang tot databanken door ambtenaren om specifieke

⁹⁹ FIRM (2026a).

¹⁰⁰ Het Bureau wijst met name op de uitdagingen op het gebied van middelen bij het afronden van zijn werkzaamheden met betrekking tot deze evaluatie. Landenbezoek aan België, Bureau Integriteit; Bureau Integriteit (2026), aanvullende schriftelijke bijdragen.

¹⁰¹ FIRM (2026b).

¹⁰² Belgische regering (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 12. Er zij op gewezen dat deze gegevens een onvolledig beeld geven, aangezien zij alleen betrekking hebben op het externe meldingskanaal.

¹⁰³ Flash Eurobarometer 582 over de houding van het bedrijfsleven ten opzichte van corruptie in de EU (2026).

¹⁰⁴ EU-scorebord voor justitie 2026, grafiek 59.

¹⁰⁵ Single Market and Competitiveness Scoreboard (Scoreboard eengemaakte markt en concurrentievermogen), 2025.

¹⁰⁶ Verslag over de rechtsstaat 2025, België, blz. 14.

¹⁰⁷ Rekenhof (2025b).

¹⁰⁸ Vlaams minister van Binnenlands Bestuur (2025).

¹⁰⁹ In een open brief waarschuwde een onderzoeksrechter voor “uitgebreide maffia-achtige structuren” in verband met cocaïnesmokkel die in en rond de haven van Antwerpen een “parallele macht” hadden gecreëerd, waarbij onderzoeken hebben geleid tot de arrestatie van havenarbeiders, douanebeambten, politiebeambten, gemeentepersoneel en zelfs gevangenisbeambten, vaak wegens corruptiegerelateerd gedrag. College van de hoven en rechtbanken (2025a); Zie ook Verslag over de rechtsstaat 2025, België, blz. 14.

gegevens voor criminele groepen te verkrijgen, in ruil voor betalingen, een aandachtspunt voor rechtshandhaving¹¹⁰.

III. III. MEDIAPLURIFORMITEIT EN MEDIAVRIJHEID

De mediaregulatoren in België blijven vooruitgang boeken bij het aanpassen van hun strategieën, waarbij zij een sterke juridische basis voor hun onafhankelijkheid behouden. In Vlaanderen blijft de Vlaamse Regulator voor de Media (VRM) functioneren als onafhankelijk extern agentschap met juridische, financiële en operationele waarborgen¹¹¹. Hij speelt een sleutelrol bij het toezicht op de uitvoering en toepassing van de Europese verordening mediavrijheid¹¹² en is aangewezen als bevoegde autoriteit in het kader van de digitaledienstenverordening. Eind 2023 werd het personeelsbestand van de VRM uitgebreid om nieuwe taken in verband met de digitaledienstenverordening en andere verantwoordelijkheden te beheren, terwijl er nog geen nieuwe financiering is toegewezen¹¹³. De VRM heeft om extra middelen verzocht, aangezien de huidige begroting en het huidige personeel niet volstaan om haar nieuwe taken uit te voeren¹¹⁴. In de Franse Gemeenschap blijft de Conseil Supérieur de l'Audiovisuel (CSA) als onafhankelijk orgaan een centrale rol spelen bij de voorbereiding van de uitvoering en toepassing van de verordening mediavrijheid¹¹⁵. Met het oog op de afstemming op de verordening mediavrijheid is de CSA bij decreet van 2 april 2026, dat op 26 april 2026 in werking is getreden¹¹⁶, aangewezen als bevoegde autoriteit. Een begrotingsbesluit van de regering leidde tot het bevriezen van de indexering, wat aanleiding gaf tot bezorgdheid over de begroting voor de komende jaren¹¹⁷. Zowel de VRM als de CSA verwachten budgettaire beperkingen als gevolg van de opschorting van de indexering en verlagingen van de financiering uit andere bronnen. Als gevolg verwacht de CSA dat het personeelsbestand de komende jaren zal moeten worden ingekrompen. De Medienrat van de Duitstalige Gemeenschap is qua structuur aanzienlijk versterkt¹¹⁸. In de Franse Gemeenschap hebben overlappingsen tussen de mandaten van de Conseil de déontologie journalistique (CDJ) en de CSA geleid tot juridische en procedurele spanningen, waardoor zaken zijn ingeleid bij de Raad van State¹¹⁹. Overlapping in de

¹¹⁰ De politie heeft aangegeven dat omkoping door organisaties die zich bezighouden met drugsgerelateerde criminaliteit, voornamelijk gericht is op politie-, douane-, haven- en gemeenteambtenaren. Zie ook het verslag over de rechtsstaat 2024, België, blz. 14.

¹¹¹ Decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie.

¹¹² Met het oog op afstemming op de Europese verordening mediavrijheid heeft de Vlaamse Gemeenschap van België een ontwerpdecreet opgesteld tot wijziging van het decreet van 27 maart 2009 betreffende radio-omroep en televisie voor de gedeeltelijke uitvoering van Verordening (EU) 2024/900 van 13 maart 2024 betreffende transparantie en gerichte politieke reclame, de Europese verordening mediavrijheid en de AI-verordening, die momenteel de wetgevingsprocedure doorloopt.

¹¹³ Landenbezoek aan België, mediaregulatoren.

¹¹⁴ VRM (2026), aanvullende schriftelijke bijdrage, blz. 7-8.

¹¹⁵ Landenbezoek aan België, regering.

¹¹⁶ Decreet van 2 april 2026 tot wijziging van het decreet van 4 februari 2021 betreffende audiovisuele mediadiensten en videoplatformdiensten (Belgisch Staatsblad van 16 april 2026).

¹¹⁷ Landenbezoek aan België, mediaregulatoren.

¹¹⁸ Sinds september 2024 wordt het personeel van het kantoor van de Medienrat rechtstreeks door de Medienrat betaald, waardoor de onafhankelijkheid van de autoriteit wordt gewaarborgd. De Medienrat heeft een aanzienlijke toename gezien van de financiering en het personeelsbestand. Voor 2026 werd de begrotingstoewijzing aan de Medienrat opnieuw verhoogd (+ 32 % ten opzichte van 2025) om voldoende personeel in dienst te nemen in tijden van stijgende loonkosten. Belgische regering (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 13.

¹¹⁹ Raad van State, 15 april 2025, ECLI:BE:RVSCE:2025:ARR.262.987, Landenbezoek aan België, mediaregulatoren. Na het arrest van de Raad van State is de discussie nog steeds niet volledig afgerond, aangezien de onzekerheid over de bevoegdheidsverdeling aanleiding heeft gegeven tot een andere zaak voor de Raad van State.

mandaten dreigt de juridische voorspelbaarheid te verminderen en onzekerheid te creëren over welke autoriteit bevoegd is voor de behandeling van klachten. In Vlaanderen hebben zich in de relatie tussen de Nederlandstalige Raad voor de Journalistiek (RvJ) en de VRM dergelijke problemen niet voorgedaan.

De publieke media staan voor verschillende uitdagingen in de drie gemeenschappen, waaronder op het gebied van bestuursstructuren en druk op de begroting. In Vlaanderen heeft de Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie (VRT) extra middelen ontvangen in het kader van het mediabeleidsplan 2024-2029¹²⁰. De Vlaamse regering heeft het mandaat van de VRT opnieuw bevestigd, met de nadruk op journalistieke onafhankelijkheid, onpartijdigheid en redactionele autonomie. Als gevolg van de nieuwe beheersovereenkomst is de VRT gestart met een “efficiëntieoefening” die naar verwachting in de komende vijf jaar een besparing van 16 miljoen EUR zal opleveren. Naast deze toezegging moet de publieke omroep nog een jaarlijkse besparing van 644 000 EUR realiseren¹²¹. In het kader van de algemene economische doelstelling van de regering om de schuld van de Franse Gemeenschap te verminderen, zal de Radio-Télévision Belge de la Communauté Française (RTBF) in de periode 2025-2028 gedurende vier jaar geen indexering van haar subsidie ontvangen. Op 17 juli 2025 heeft de regering een addendum bij de beheersovereenkomst gesloten, dat voorziet in een heroriëntering van de openbaredienstopdrachten, deels ter compensatie van de niet-indexering van de overheidsfinanciering¹²². Daarnaast heeft de regering op 28 november 2025 een ontwerpdecreet goedgekeurd tot hervorming van de lokale publieke media, met als doel het aantal mediakanalen te verminderen¹²³. In de Duitstalige Gemeenschap is de beheersovereenkomst van de Belgischer Rundfunk (BRF) voor 2021-2024 tweemaal verlengd, in afwachting van een meerjarenovereenkomst waarover opnieuw wordt onderhandeld. Hoewel deze verlengingen de continuïteit op korte termijn hebben gewaarborgd, dragen zij ook bij tot een zekere mate van juridische en strategische onzekerheid, aangezien het contractuele kader niet langer volledig is afgestemd op een duidelijk omschreven politieke en financiële planningscyclus¹²⁴. De regering is van plan het BRF-subsidiesysteem te wijzigen en stelt een nieuw kader voor 2027-2030 voor. Hoewel de raad van bestuur politiek blijft samengesteld, staat de BRF open voor een hervorming van het bestuur, met inbegrip van de mogelijke invoering van onafhankelijke bestuurders, geïnspireerd op het VRT-model¹²⁵. Verschillende incidenten hebben geleid tot bezorgdheid over de politieke invloed op de publieke media in de Franse gemeenschap¹²⁶. Door middel van een op 23 februari 2026 goedgekeurde motie heeft het parlement van de Franse Gemeenschap een duidelijk standpunt ingenomen waarin de nadruk wordt gelegd op redactionele onafhankelijkheid en alle nationale en internationale normen die de vrijheid en onafhankelijkheid van de media waarborgen¹²⁷. In de monitor voor de pluriformiteit van de media 2026 wordt melding gemaakt van een laag risico (22 %) wat betreft de politieke

¹²⁰ Beleidsnota 2024-2029 van de Vlaamse regering voor de media. In het begrotingsjaar 2025 kent de Vlaamse regering een bijkomende subsidie van 20 miljoen EUR toe om de VRT te versterken. Zie Vlaamse regering (2025) en Vlaamse regering (2025a).

¹²¹ Vlaams parlement (2026). Landenbezoek aan België, publieke media (RTBF, VRT en BRF).

¹²² Besluit van de Regering van de Franse Gemeenschap van 11 juli 2025, documentnr. 53580.

¹²³ Belgische regering (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 14, Civil Liberties Union for Europe (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 2.

¹²⁴ Landenbezoek aan België, publieke media (RTBF, VRT en BRF), BRF (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 3.

¹²⁵ Landenbezoek aan België, publieke media (RTBF, VRT en BRF).

¹²⁶ Landenbezoek aan België, regering, publieke media (RTBF, VRT en BRF), Liga voor Mensenrechten, Amnesty International, Ligue des droits humains, FIRM, journalistenverenigingen en CDJ.

¹²⁷ Parlement van de Franse Gemeenschap (2026).

onafhankelijkheid van de publieke media¹²⁸, dat is gestegen ten opzichte van een nog lager niveau (17 %) in 2025¹²⁹.

Er is geen verdere vooruitgang geboekt met betrekking tot procedurele hervormingen om de toegang tot officiële documenten te verbeteren¹³⁰. Er blijven tekortkomingen met betrekking tot de toegang tot bestuursdocumenten, voornamelijk wat betreft de structuur, de procedure en de afdwingbaarheid ervan¹³¹. Journalisten ondervinden nog steeds belemmeringen bij de toegang tot informatie van het Openbaar Ministerie of een inspectiebureau als gevolg van protocollaire documenten die moeten worden ondertekend¹³². Met name wordt nog steeds een interne omzendbrief van het Openbaar Ministerie van 2019 toegepast waarin voorwaarden worden opgelegd aan mediacommunicatie met betrekking tot gerechtelijke procedures, hoewel het College van procureurs-generaal heeft verklaard dat deze niet langer van toepassing is¹³³. Voorts zijn er voor België als geheel drie parallelle publiciteitsregelingen en twee niet-bindende beroepsinstanties (waaronder de Federale Commissie voor toegang tot bestuursdocumenten, CTB), wat voor onzekerheid zorgt en de doeltreffendheid belemmert¹³⁴. Vanwege hun niet-bindende aard worden besluiten van deze instanties vaak niet nageleefd door overheidsinstanties¹³⁵. Hoewel ratificatievoorstellen met het oog op het Verdrag van de Raad van Europa inzake de toegang tot officiële documenten (“het Verdrag van Tromsø”) op federaal niveau en door het Vlaams parlement (voor de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaams Gewest) en de parlementen van de Franse en de Duitstalige Gemeenschap zijn aangenomen, is de publicatie van de federale wet nog hangende en moet het Waals Gewest nog de nodige wetgeving aannemen¹³⁶. Het wetsontwerp van 16 januari 2025 inzake de toegang van de federale overheid tot informatie is nog in behandeling bij het parlement¹³⁷, terwijl een deel van de federale wet van 2024 tot wijziging van het kader voor openbaarheid van bestuur nog moet worden uitgevoerd¹³⁸. Wat het wetsontwerp van januari 2025 betreft, wijzen de belanghebbenden nog steeds op een

¹²⁸ Monitor voor de pluriformiteit van de media (2026), blz. 28.

¹²⁹ Monitor voor de pluriformiteit van de media (2025), blz. 25.

¹³⁰ Verslag over de rechtsstaat 2025, België, blz. 13-14. In het Verslag over de rechtsstaat 2025 wordt aanbevolen dat België “de inspanningen [voortzet] voor het versterken van het kader voor toegang tot officiële documenten, met name door verbetering van de aanvraag- en beroepsprocedures, rekening houdend met de Europese normen inzake toegang tot officiële documenten”. Eerder werd met betrekking tot deze aanbeveling in 2023, 2024 en 2025 enige vooruitgang gemeld.

¹³¹ Belgische regering (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 4.

¹³² Landenbezoek aan België, publieke media (RTBF, VRT en BRF), VRT (2026), aanvullende schriftelijke bijdrage.

¹³³ Zoals verplichte overeenkomsten, voorafgaande toestemming, schriftelijke toestemming en uitgebreide anonimiseringsvereisten; OESO (2025), blz. 28.

¹³⁴ Landenbezoek aan België, Federaal Instituut voor de bescherming en bevordering van de Rechten van de Mens.

¹³⁵ Cumuleo (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 1-2.

¹³⁶ Het Verdrag van de Raad van Europa inzake de toegang tot officiële documenten (CETS nr. 205), ook bekend als het Verdrag van Tromsø, trad in werking op 1 december 2020. Het wetsvoorstel ter goedkeuring van het Verdrag van Tromsø werd op 14 maart 2024 met eenparigheid van stemmen aangenomen tijdens de plenaire vergadering van de Kamer en ter koninklijke goedkeuring voorgelegd. De wet is echter nog steeds niet gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. Het dossier zal worden behandeld door het nieuwe kabinet van de minister van Veiligheid en Binnenlandse Zaken. Verslag over de rechtsstaat 2025, België, blz. 13-14. FIRM (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 29.

¹³⁷ Belangrijke vernieuwingen in dit wetsontwerp zijn de bindende beslissingsbevoegdheden en de onderzoeksbevoegdheden en dwangmiddelen voor de commissie voor toegang tot documenten, een uitbreiding van het toepassingsgebied van de toegang tot overheidsinformatie en de afschaffing van een eerdere uitzondering. Voor meer informatie over de stand van zaken, zie Kamer van volksvertegenwoordigers (2025).

¹³⁸ Cumuleo (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 1-2; Landenbezoek aan België, regering.

aantal hardnekkige tekortkomingen. Er bestaat bezorgdheid over het feit dat weigeringsgronden te algemeen worden geformuleerd¹³⁹. Voor hetzelfde wetsontwerp blijft het maatschappelijk middenveld pleiten voor vereenvoudigde procedures, de fusie of hervorming van de beroepsinstanties, en het mondig maken van de federale commissie voor toegang tot bestuursdocumenten door middel van bindende bevoegdheden, toereikende middelen en systematische bekendmaking van besluiten¹⁴⁰. Er is derhalve geen verdere vooruitgang geboekt met betrekking tot de aanbeveling.

Er worden verdere stappen ondernomen om de rechtsbescherming van journalisten te versterken, met name tegen strategische rechtszaken tegen publieke participatie (SLAPP's). Volgens het nieuwe Strafwetboek, dat op 1 september 2026 in werking treedt, worden journalisten gekwalificeerd als beroepsbeoefenaars die een maatschappelijke functie vervullen, ten aanzien van wie gewelddaden zwaarder kunnen worden bestraft¹⁴¹. Met de inwerkingtreding van het nieuwe Strafwetboek zou smaad niet langer worden bestraft met een gevangenisstraf¹⁴². Naar aanleiding van een beroep dat door verschillende organisaties was ingesteld, heeft het Grondwettelijk Hof op 29 januari 2026 artikel 586 van het nieuwe Strafwetboek, waarin het onbevoegd ontvangen van staatsgeheimen strafbaar werd gesteld, vernietigd op grond van het feit dat dit een onevenredige inmenging in de persvrijheid en de berichtgeving van openbaar belang met zich meebracht¹⁴³. Als gevolg daarvan kunnen journalisten niet langer worden vervolgd voor het ontvangen van een staatsgeheim. Tegelijkertijd blijven andere strafbare feiten in verband met de openbaarmaking van staatsgeheimen van toepassing¹⁴⁴. Verschillende belanghebbenden wezen erop dat deze dreiging van een mogelijke sanctie een afschrikkend effect heeft en wezen er bovendien op dat er nog steeds bezorgdheid bestaat vanwege de vaagheid van de definitie van “staatsgeheim”¹⁴⁵. De wet tot omzetting van de anti-SLAPP-richtlijn werd door het parlement goedgekeurd op 21 mei 2026 en bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 12 juni 2026, en is tien dagen later in werking getreden. De wet heeft betrekking op zowel grensoverschrijdende als binnenlandse zaken¹⁴⁶. Belanghebbenden melden echter dat het klimaat voor journalisten zorgwekkend blijft¹⁴⁷. Hoewel initiatieven zoals PersVeilig.be¹⁴⁸ steun bieden, wijzen belanghebbenden op hun bezorgdheid over de aanpak van onlinebedreigingen voor journalisten. Rechtshandavingsinstanties beschikken niet altijd over de nodige instrumenten om de bron van de bedreiging te identificeren¹⁴⁹. Sinds het

¹³⁹ Landenbezoek aan België, FIRM; Cumuleo (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 1-2.

¹⁴⁰ FIRM (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 28-29.

¹⁴¹ Artikel 79, lid 4, nieuw Strafwetboek.

¹⁴² Mededeling van de Commissie over SLAPP, punt 7; Ministerie van Justitie (zonder datum).

¹⁴³ Grondwettelijk Hof, zaak nr. 14/2026, 29 januari 2026.

¹⁴⁴ Zo blijft de reproductie, openbaarmaking of doorgifte van een staatsgeheim aan onbevoegden met de bedoeling de wezenlijke belangen van de staat te schaden, een misdrijf (artikel 119 van het Strafwetboek van 1867). Landenbezoek aan België, landenbezoek aan België, Liga voor Mensenrechten, Amnesty International, Ligue des droits humains; FIRM (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 30.

¹⁴⁵ Landenbezoek aan België, FIRM, journalistenverenigingen en CDJ, Civil Liberties Union for Europe (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 13-14.

¹⁴⁶ FIRM (2026b); de waarborgen zijn echter alleen van toepassing op civielrechtelijke zaken, met uitzondering van belastingzaken, douanezaken, bestuursrechtelijke zaken en staatsaansprakelijkheid voor handelingen in de uitoefening van het openbaar gezag. Ook arbitrage en strafzaken zijn uitgesloten.

¹⁴⁷ Landenbezoek aan België, publieke media (RTBF, VRT en BRF).

¹⁴⁸ Persveilig.be is een website waar journalisten een overzicht kunnen vinden van de beschikbare opleidingen en toegang kunnen krijgen tot een meldingscentrum waar zij onveilige situaties of incidenten met gevolgen voor hun werk kunnen melden en kunnen ontdekken welke instrumenten er zijn om veilig te kunnen werken.

¹⁴⁹ Landenbezoek aan België, publieke media (RTBF, VRT en BRF).

Verslag over de rechtsstaat 2025 zijn zes nieuwe waarschuwingen over België geregistreerd op het platform van de Raad van Europa ter bevordering van de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten¹⁵⁰. Het mechanisme voor snelle respons op het gebied van mediavrijheid heeft in dezelfde periode 18 waarschuwingen geïdentificeerd, waaronder intimidatie, spoofing, redactionele inmenging, smaad, bedreigingen en fysiek geweld¹⁵¹.

IV. ANDERE INSTITUTIONELE KWESTIES IN VERBAND MET CONTROLES EN WAARBORGEN

Over het algemeen blijven belanghebbenden mogelijkheden hebben om deel te nemen aan de beleidsvorming. De Kamer van volksvertegenwoordigers organiseert regelmatig hoorzittingen met deskundigen, academici en het maatschappelijk middenveld. Bovendien is meer dan 90 % van de parlementaire commissievergaderingen openbaar¹⁵². De OESO was van mening dat raadplegingen en betrokkenheid verder kunnen worden versterkt door de oprichting van één onlineplatform, waar lopende raadplegingen worden samengebracht en dat gemakkelijk toegankelijk is voor het publiek¹⁵³. De regering en het federale parlement blijven het Federaal Instituut voor de Rechten van de Mens om advies vragen over wetgevingsinitiatieven¹⁵⁴.

Meer dan de helft van de ondervraagde ondernemingen in België heeft vertrouwen in de doeltreffendheid van de bescherming van investeringen. 56 % van de ondernemingen heeft er veel of redelijk veel vertrouwen in dat investeringen door de wet en de rechtbanken zijn beschermd, wat is gedaald ten opzichte van 2025 (60 %) ¹⁵⁵. Wat de autoriteiten betreft die relevant zijn voor marktdeelnemers, is 49 % van de ondernemingen van mening dat de mate van onafhankelijkheid van de nationale mededingingsautoriteit (Belgische Mededingingsautoriteit) zeer goed of vrij goed is, wat een daling inhoudt ten opzichte van 2025 (53 %) ¹⁵⁶. De Raad van State is bevoegd in verschillende bedrijfsgerelateerde zaken, onder meer in zaken die verband houden met overheidsopdrachten, openbare concessies, overheidscontracten en economische regelgeving. In deze zaken zijn een aantal gerechtelijke mechanismen beschikbaar om de efficiëntie te verbeteren, waaronder de mogelijkheid om voorlopige maatregelen toe te passen, soortgelijke zaken gezamenlijk te behandelen en meerdere beroepen te voegen ¹⁵⁷.

De regering blijft werken aan een A-status voor een nationale mensenrechteninstelling in België. Deze instelling zal worden opgericht door middel van een samenwerking tussen het FIRM enerzijds en het Vlaams Mensenrechteninstituut anderzijds. De verschillende

¹⁵⁰ Platform ter bevordering van de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten, België. Van de negen waarschuwingen heeft België er zeven beantwoord, en worden er in augustus nog twee antwoorden verwacht.

¹⁵¹ Europees Centrum voor pers- en mediavrijheid, Media Freedom Rapid Response — België.

¹⁵² Belgische regering (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 16.

¹⁵³ OESO (2025), blz. 134.

¹⁵⁴ Landenbezoek aan België, FIRM.

¹⁵⁵ EU-scorebord voor justitie 2026, grafieken 52 en 53. 22% en slechts 18 % van de bevroegde investeerders beschouwt de kwaliteit, efficiëntie of onafhankelijkheid van de rechtspraak en de frequente wijzigingen in de wetgeving of de bezorgdheden over de kwaliteit van het wetgevingsproces als een reden voor het gebrek aan vertrouwen in de bescherming van investeringen.

¹⁵⁶ EU-scorebord voor justitie 2026, grafiek 60.

¹⁵⁷ EU-scorebord voor justitie 2026, grafieken 66 en 67. Deze gegevens weerspiegelen uitsluitend de bestaande mechanismen bij de hoogste administratieve gerechten; dezelfde of andere mechanismen kunnen voorhanden zijn bij lagere administratieve rechtbanken.

belanghebbenden analyseren momenteel welke stappen er nodig zijn om deze accreditatie en A-status te verkrijgen en om de nodige samenwerkingsmechanismen tussen de Belgische mensenrechteninstellingen tot stand te brengen¹⁵⁸. Een A-status vereist het opzetten van een structuur die bevoegd is op het gebied van mensenrechtenkwesies op zowel federaal als interfederaal niveau. Voorts roept de Liga voor Mensenrechten de Belgische overheid ook op ervoor te zorgen dat alle toezichthoudende organen inzake mensenrechten voldoen aan de beginselen van Parijs op het gebied van onafhankelijkheid en doeltreffendheid¹⁵⁹. Financiering is geen primair punt van zorg voor FIRM zolang de kosten niet aanzienlijk stijgen¹⁶⁰.

Er is weinig vooruitgang geboekt over de aanbeveling om ervoor te zorgen dat overheidsinstanties de definitieve uitspraken van nationale rechterlijke instanties naleven, terwijl het toezicht van de Raad van Europa op structurele kwesies die door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens zijn vastgesteld, wordt voortgezet¹⁶¹. De naleving door de regering van definitieve uitspraken van nationale rechtbanken en van bevelen tot oplegging van tijdelijke dwangsommen¹⁶² blijft een probleem, ondanks bijvoorbeeld een gemeenschappelijk memorandum van de drie hoogste rechterlijke instanties (Grondwettelijk Hof, Hof van Cassatie en Raad van State) dat in juli 2024 is uitgevaardigd om rechterlijke uitspraken te doen eerbiedigen¹⁶³. Het FIRM startte een onderzoek naar jegens Belgische autoriteiten uitgevaardigde gerechtelijke uitspraken die niet werden uitgevoerd¹⁶⁴. Bij arrest van het Grondwettelijk Hof van 26 februari 2026 zijn de wettelijke bepalingen op grond waarvan huisvesting moet worden geweigerd aan personen die in België om internationale bescherming verzoeken nadat zij in een andere lidstaat bescherming hebben verkregen, opgeschort en daarover werd een prejudiciële vraag gesteld aan het Hof van Justitie¹⁶⁵. Na deze uitspraak heeft de minister van Asiel, Migratie, Maatschappelijke Integratie en Grootstedelijk Beleid in maart 2026 opgedragen geen huisvesting toe te kennen aan deze categorie personen, aangezien er naar Belgisch vreemdelingenrecht een andere grond zou zijn voor dergelijke weigeringen. De Raad van State heeft vervolgens de instructie van de minister opgeschort¹⁶⁶. De regering blijft onder toezicht staan van het Comité van

¹⁵⁸ Regeerakkoord (2025), blz. 83, FIRM (2025).

¹⁵⁹ Civil Liberties Union for Europe (2026), blz. 97. Algemene Vergadering van de VN (1993).

¹⁶⁰ Het FIRM speelt een coördinerende rol met betrekking tot het nationale preventiemechanisme (deel van het Facultatief Protocol bij het Verdrag tegen foltering van de Verenigde Naties), wat gevolgen kan hebben voor de middelen die de Centrale toezichtsraad voor het gevangeniswezen nodig heeft om zijn taken uit te voeren (landenbezoek aan België, FIRM).

¹⁶¹ In het Verslag over de rechtsstaat 2025 is België aanbevolen om “maatregelen te nemen om ervoor te zorgen dat overheidsinstanties de definitieve uitspraken van nationale rechterlijke instanties en het Europees Hof voor de Rechten van de Mens naleven”. In 2025 oordeelde de Commissie dat er beperkt vooruitgang was geboekt met betrekking tot deze aanbeveling.

¹⁶² FIRM (2025a), blz. 15-18; Amnesty International (2025), blz. 20-22. Openbaar Ministerie (2026), aanvullende schriftelijke bijdrage; College van de hoven en rechtbanken (2026), blz. 14; Federaal Migratiecentrum Myria (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 11.

¹⁶³ Verslag over de rechtsstaat 2025, België, blz. 16, gemeenschappelijk memorandum van de drie hoogste gerechtelijke instanties van België van 19 juli 2024.

¹⁶⁴ Verslag over de rechtsstaat 2025, België, blz. 16, landenbezoek aan België, FIRM. Het onderzoek loopt nog (zie bijvoorbeeld: Orde van Vlaamse Balies (2026)).

¹⁶⁵ Grondwettelijk Hof (2026), aanvullende schriftelijke bijdrage.

¹⁶⁶ De Raad van State heeft de instructie van de minister geschorst omdat deze vooraf voor advies aan de Raad had moeten worden voorgelegd en omdat door de uitvoering ervan de betrokkenen onmiddellijk het gevaar zouden lopen in volledige behoefte terecht te komen en op straat te moeten slapen. Voor het [volledige arrest](#): Arrest van de Raad van State van 27 maart 2026, “*l’association sans but lucratif Coordination et Initiatives pour et avec les Réfugiés et les Etrangers*” (CIRE) e.a./België, nr. 266.219, artikel 3, blz. 41. De instructie van de minister is weergegeven in op de blz. 11-13 van het arrest.

Ministers van de Raad van Europa met betrekking tot structurele kwesties die door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens zijn vastgesteld¹⁶⁷. In bepaalde individuele gevallen heeft de regering de situatie verholpen¹⁶⁸. Wat de onderliggende, meer algemene kwesties betreft, is de regering betrokken bij het uitvoeringsproces dat ten grondslag ligt aan haar toezegging om de in arresten van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens vastgestelde schendingen onverwijld te verhelpen, zoals gespecificeerd in de actieplannen die periodiek worden bijgewerkt en aan het Comité van Ministers worden toegezonden¹⁶⁹. Op 9 april 2026 oordeelde het Europees Hof voor de Rechten van de Mens dat België inbreuk had gemaakt op de artikelen 3, 6 en 34 van het Verdrag, onder meer omdat het niet binnen een redelijke termijn uitvoering had gegeven aan zowel nationale rechterlijke bevelen als door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens gelaste voorlopige maatregelen op grond waarvan verzoekers om internationale bescherming huisvesting moesten krijgen¹⁷⁰. Over het algemeen is er [geen/beperkte] vooruitgang geboekt met betrekking tot de aanbeveling.

Op 1 januari 2026 had België 19 standaardarresten van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens die nog in afwachting van tenuitvoerlegging, een stijging met 2 ten opzichte van het voorgaande jaar¹⁷¹. Op dat moment bedroeg het percentage standaardarresten van België van de afgelopen 10 jaar dat was uitgevoerd 69 % (tegenover 70 % in 2025; 31 % was nog niet uitgevoerd) en de gemiddelde tijd dat de arresten nog niet waren uitgevoerd, bedroeg 5 jaar (tegenover 4 jaar en 9 maanden in 2025)¹⁷². Het oudste standaardarrest, dat betrekking heeft op de buitensporig lange looptijd van civielrechtelijke procedures in eerste aanleg, zit al bijna 17 jaar in de wachtkamer¹⁷³. Wat de naleving van betalingstermijnen betreft, waren er op 31 december 2025 in totaal twee zaken in afwachting

¹⁶⁷ Bijvoorbeeld met betrekking tot het arrest van het EHRM, Camara/België, CE:ECHR:2023:0718JUD004925522; Arrest van het EHRM, Vasilescu/België, CE:ECHR:2014:1125JUD006468212; Arrest van het EHRM, L.B./België, CE:ECHR:2012:1002JUD002283108.

¹⁶⁸ In de zaak Bell is geen andere maatregel vereist. In de zaak Vandroemme is de betaling van de billijke genoegdoening en de verdragingsrente nog steeds hangende. In de zaak Van den Kerkhof wordt België dringend verzocht de nationale procedure zo spoedig mogelijk af te ronden. In de zaak Camara werd de verzoeker onderdak verleend. Volgens de Belgische regering blijven er van de 2 286 door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens gelaste voorlopige maatregelen tegen België slechts 5 actief sinds januari 2026.

¹⁶⁹ Landenbezoek aan België, regering. De door de regering ingediende actieplannen en de besluiten van het Comité van Ministers worden gepresenteerd in de regelmatig geactualiseerde factsheet “Belgium — Overview of main issues before the Committee of Ministers — Ongoing Supervision”, die door de afdeling voor de uitvoering van uitspraken wordt opgesteld. In september 2025 heeft het Comité van Ministers in het kader van het arrest Camara de Belgische regering verzocht zo spoedig mogelijk alle mogelijke middelen aan te wenden om een duurzame oplossing voor de opvangcrisis te vinden, zodat alle rechterlijke beslissingen ten uitvoer kunnen worden gelegd.

¹⁷⁰ Arrest van het EHRM, M.V. e.a./België, CE:ECHR:2026:0409JUD005283622. Een ander voorbeeld dateert van maart 2026. In de arresten L.B. Group en W.D. bekritiseerde het Comité van Ministers het ontbreken van maatregelen van België in individuele gevallen en betreurde het dat het structurele probleem van psychiatrische vleugels in gevangenissen aanhoudt en zelfs lijkt te zijn verergerd, aangezien veel gevangenen geen passende zorg krijgen (Raad van Europa, Comité van Ministers (2026). Het arrest Vasilescu staat op de agenda van de 1 563e bijeenkomst (over de mensenrechten) van de afgevaardigden van de ministers (9-11 juni 2026).

¹⁷¹ Voor een toelichting op de toezichtprocedure, zie de [website](#) van de Raad van Europa.

¹⁷² Alle cijfers zijn berekend door het European Implementation Network (EIN) en zijn gebaseerd op het aantal zaken dat op de jaarlijkse afsluitdatum van 1 januari 2026 als hangende wordt beschouwd. EIN (2026), schriftelijke bijdrage, blz. 1-2.

¹⁷³ Arrest van het EHRM, Bell, CE:ECHR:2008:1104JUD004482605, in afwachting van uitvoering sinds 2009.

van een betalingsbevestiging (tegenover vier in 2024)¹⁷⁴. Op 17 juni 2026 was het aantal standaardarresten in afwachting van uitvoering gestegen tot 20¹⁷⁵.

Ondanks een hoog niveau van bescherming uit hoofde van de wet blijven belanghebbenden hun bezorgdheid uiten over maatregelen die van invloed zijn op de ruimte voor het maatschappelijk middenveld. De ruimte voor het maatschappelijk middenveld in België wordt door Civicus nog steeds beoordeeld als “vernauwd”¹⁷⁶. Belanghebbenden blijven hun bezorgdheid uiten over maatregelen van overheidsinstanties die de ruimte voor het maatschappelijk middenveld negatief beïnvloeden¹⁷⁷. In dit licht, en op advies van de Raad van State¹⁷⁸, herzielt de regering een wetsontwerp dat het mogelijk maakt groepen die worden beschouwd als een bedreiging voor de nationale veiligheid of voor het democratische en constitutionele bestel, bestuursrechtelijk te verbieden. Het FIRM heeft in een advies op eigen initiatief geconcludeerd dat GAS-boetes, die in beginsel bedoeld zijn voor inbreuken op lokale regelgeving op het gebied van openbare orde of overlast, door gemeenten worden gebruikt om sancties op te leggen aan personen die gebruikmaken van hun vrijheid van meningsuiting, de vrijheid van vergadering en het demonstratierecht¹⁷⁹. Wat de financiering betreft, hebben belanghebbenden er verder op gewezen dat bepaalde fiscale en subsidiemaatregelen een invloed hebben op de potentieel beschikbare financieringsbronnen voor maatschappelijke organisaties¹⁸⁰.

¹⁷⁴ Raad van Europa (2026), blz. 162.

¹⁷⁵ Gegevens volgens de onlinedatabank van de Raad van Europa (HUDOC).

¹⁷⁶ België behaalde een score van 77/100. De classificatie van Civicus gebeurt op basis van een schaal met vijf categorieën: open, vernauwd, belemmerd, onderdrukt en gesloten.

¹⁷⁷ Civil Liberties Union for Europe (2026), blz. 94; Coalitie “Recht op protest” (ongedateerd).

¹⁷⁸ Belgische regering (2026), schriftelijke bijdrage; Raad van State (2025). Het advies van de Raad van State is onder meer gericht op mogelijke inmengingen in de grondrechten en fundamentele vrijheden.

¹⁷⁹ FIRM (2026).

¹⁸⁰ De fiscale aftrekbaarheid van schenkingen aan verenigingen zonder winstoogmerk werd verlaagd van 45 % tot 30 % zonder overgangsperiode vanwege de dringende begrotingssituatie waarin de overheid zich bevond. Na een politiek akkoord om de subsidies met 3,5 miljoen EUR te verlagen, heeft de Vlaamse regering de subsidies voor enkele maatschappelijke organisaties bovendien stopgezet of verlaagd (landenbezoek aan België, Liga voor Mensenrechten, Amnesty International, Ligue des droits humains). De Franse Gemeenschap heeft de begroting verlaagd voor organisaties die nauw verbonden zijn met politieke partijen, zoals jongerenorganisaties, vanwege zorgen over de neutraliteit, goed bestuur en eerlijk beheer van overheidsmiddelen (Civil Liberties Union for Europe (2026), blz. 95; Parlement van de Franstalige Gemeenschap (2025), blz. 37. Het betrokken decreet werd [gepubliceerd](#) op 9 januari 2026.

Bijlage I: Lijst van bronnen in alfabetische volgorde*

* De lijst van bijdragen die in het kader van de raadpleging inzake het verslag over de rechtsstaat 2026 zijn ontvangen, is te vinden op https://commission.europa.eu/publications/2026-rule-law-report-targeted-stakeholder-consultation_en.

Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (1993), Beginselen met betrekking tot de status van nationale instellingen (de beginselen van Parijs), die zijn aangenomen bij resolutie 48/134 van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties van 20 december 1993, <https://ganhri.org/paris-principles/>.

Amnesty International (2025), Onrecht in plaats van opvang, 2 april 2025: https://www.amnesty-international.be/sites/default/files/download-files/2025-04/Belgi%C3%AB_OnrechtInPlaatsVanOpvang_EUR1491612025_NED.pdf.

Arrest van de Raad van State van 27 maart 2026, “l’association sans but lucratif Coordination et Initiatives pour et avec les Réfugiés et les Etrangers” (CIRE) e.a./België, nr. 266.219.

Avocats (2026), Stéphane Gothot, Etat de droit et pauvre justice (De rechtsstaat en gebrek aan rechtvaardigheid): <https://latribune.avocats.be/fr/etat-de-droit-et-pauvre-justice>.

Belgische regering (2026), aanvullende bijdrage van België voor het verslag over de rechtsstaat 2026.

Belgische regering (2026), bijdrage van België voor het verslag over de rechtsstaat 2026.

BRF (2026), bijdrage van Belgischer Rundfunk voor het verslag over de rechtsstaat 2026.

Bureau Integriteit (2026), aanvullende schriftelijke bijdrage van het Bureau Integriteit voor het verslag over de rechtsstaat 2026.

Civil Liberties Union for Europe (2026), Liberties Rule of Law Report 2026 (<https://www.liberties.eu/f/wtaqoq>).

Coalitie “Recht op protest”, Voorontwerp Quintin: Een nieuwe beperking van fundamentele rechten en vrijheden van het maatschappelijk middenveld.

Coalitieakkoord (2025), Federaal Regeerakkoord 2025-2029: https://www.belgium.be/sites/default/files/resources/publication/files/Regeerakkoord-Bart_De_Wever_nl.pdf.

College van de hoven en rechtbanken (2025a), *Open brief van een onderzoeksrechter voor de Commissie Justitie, 27 oktober 2025*, <https://www.rechtbanken-tribunaux.be/nl/nieuwsartikel-lokaal/open-brief-van-een-onderzoeksrechter-voor-de-commissie-justitie>

College van hoven en rechtbanken (2025b), Digitale transformatie voor een efficiënte justitie, 18 december 2025: <https://rechtbanken-tribunaux.be/nl/nieuwsartikel-lokaal/digitale-transformatie-voor-een-efficiënte-justitie>.

Comité P (2025), Evaluatie van de toepassing van de wet van 8 december 2022 betreffende de meldingskanalen en de bescherming van de melders van integriteitsschendingen in de federale overheidsinstanties en bij de geïntegreerde politie, <https://comitep.be/document/specifieke%20rapporten/evaluatie%20klokkenluiderswet.pdf>.

Cumuleo (2026), *bijdrage van Cumuleo voor het verslag over de rechtsstaat 2026*.

ENCJ (2026), *Europees Netwerk van Raden voor de rechtspraak, bijdrage van het ENCJ voor het verslag van de Europese Commissie over de rechtsstaat 2026*, beschikbaar op: <https://www.encj.eu/index.php/node/867>.

European Implementation Network (2026), bijdrage van het European Implementation Network voor het verslag over de rechtsstaat 2026.

Europees Centrum voor pers- en mediavrijheid (2025), *Mapping Media Freedom, Landenprofiel België*, <https://www.mappingmediafreedom.org/>.

Europees Centrum voor pers- en mediavrijheid (2025), Media Pluralism Monitor 2025, Landenprofiel België, <https://cmpf.eui.eu/projects/media-pluralism-monitor/>.

Europees Centrum voor pers- en mediavrijheid (2026), Media Pluralism Monitor 2026, Landenprofiel België, <https://cmpf.eui.eu/projects/media-pluralism-monitor/>.

Europees Hof voor de Rechten van de Mens, arrest van 18 december 2025, Swissair International Finance III/België, CE:ECHR:2025:1218DEC000129422, 1294/22: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-248250>.

Europees Hof voor de Rechten van de Mens, arrest van 18 juli 2023, Camara/België, CE:ECHR:2023:0718JUD004925522, 49255/22: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-226093>.

Europees Hof voor de Rechten van de Mens, arrest van 2 oktober 2012, L.B./België, CE:ECHR:2012:1002JUD002283108, 22831/08: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-113295>.

Europees Hof voor de Rechten van de Mens, arrest van 25 november 2014, Vasilescu/België, CE:ECHR:2014:1125JUD006468212, 64682/12: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-148507>.

Europees Hof voor de Rechten van de Mens, arrest van 27 februari 1980, Deweer/België, CE:ECHR:1980:0227JUD000690375, 6903/75: <https://hudoc.echr.coe.int/free?i=001-57469>.

Europees Hof voor de Rechten van de Mens, arrest van 4 november 2008, Bell/België, CE:ECHR:2008:1104JUD004482605, 44826/05: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-89249>.

Europees Hof voor de Rechten van de Mens, arrest van 5 december 2023, Van den Kerkhof/België, CE:ECHR:2023:0905JUD001363019, 13630/19: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-226415>.

Europees Hof voor de Rechten van de Mens, M.V. e.a./België, CE:ECHR:2026:0409JUD005283622, 52836/22: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-249528>.

Europees Semester, Landenverslag 2026 voor België, bijlage 7: Doeltreffend institutioneel kader: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52026SC0201&qid=1781182672949>.

Europese Commissie (2022), Verslag over de rechtsstaat 2022, landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in België.

Europese Commissie (2023), Verslag over de rechtsstaat 2023, landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in België.

Europese Commissie (2024), Verslag over de rechtsstaat 2024, landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in België.

Europese Commissie (2025), EU-scorebord voor justitie 2025.

Europese Commissie (2025), Verslag over de rechtsstaat 2025, landenhoofdstuk over de situatie op het gebied van de rechtsstaat in België.

Europese Commissie (2026), EU-scorebord voor justitie 2026.

Federaal Migratiecentrum Myria (2026), bijdrage van het Federaal Migratiecentrum Myria voor het verslag over de rechtsstaat 2026.

Federale Deontologische Commissie (2026), schriftelijke bijdrage ontvangen na het landenbezoek.

Federale dienst Interne Audit (2026), Audit draaideurpraktijken, 4 februari 2026.

Federale politie (2026), schriftelijke bijdrage verstrekt na het landenbezoek.

FIRM (2025), Jaarplan 2026, 14 oktober 2025, <https://federaalinstituutmensenrechten.be/sites/default/files/2026-01/Jaarplan-FIRM-2026.pdf>.

FIRM (2025a), De rechtsstaat en mensenrechten in België, 15 oktober 2025, <https://federaalinstituutmensenrechten.be/sites/default/files/2025-10/FIRM-Rapport-rechtsstaat-2025.pdf>.

FIRM (2026), bijdrage van het Federaal Instituut voor de Rechten van de Mens voor het verslag over de rechtsstaat 2026.

FIRM (2026), *Gemeentelijke administratieve sancties (GAS-boetes)*, Advies nr. 1/2026, 13 januari 2026, <https://federaalinstituutmensenrechten.be/nl/publicaties/advies-over-de-gemeentelijke-administratieve-sancties-gas-boetes>.

FIRM (2026a), Advies over de klokkenluidersregeling voor de rechterlijke macht, de Raad van State en het Grondwettelijk Hof, februari 2026, <https://federaalinstituutmensenrechten.be/nl/advies-over-de-klokkenluidersregeling-voor-de-rechterlijke-macht-de-raad-van-state-en-het>

FIRM (2026b), Federaal parlement neemt een wet aan tegen SLAPP, 22 mei 2026, <https://federaalinstituutmensenrechten.be/nl/federaal-parlement-neemt-een-wet-aan-tegen-slapp>.

Gemeenschappelijk memorandum van de drie hoogste rechtscolleges in België van 19 juli 2024, https://hofvancassatie.be/pdf/Gemeenschappelijk_memorandum_2024NL.pdf.

GRECO (2022a), Vijfde evaluatieronde – Nalevingsverslag, België, <https://rm.coe.int/fifth-evaluation-round-preventing-corruption-and-promoting-integrity-i/1680a53b99>.

GRECO (2022b), Vierde evaluatieronde – 3de Tussentijds nalevingsverslag, België, <https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-respect-of-members-of/1680a7eada>.

GRECO (2024a), Vijfde evaluatieronde – Tweede nalevingsverslag – België, <https://rm.coe.int/grecorc5-2024-3-final-eng-2nd-compliance-report-belgium-conf-2775-2677/1680af94d7>.

GRECO (2024b), Vierde evaluatieronde – Addendum bij het Tweede nalevingsverslag, België, <https://rm.coe.int/grecorc4-2024-1-final-eng-add-to-the-2nd-compliance-report-belgium-con/1680af9498>.

GRECO (2025a), Vijfde evaluatieronde – Tweede nalevingsverslag – 1ste addendum, België, <https://rm.coe.int/grecorc5-2025-22-final-eng-add-to-the-2nd-compliance-report-belgium-pu/488029e00e>.

GRECO (2025b), Vierde evaluatieronde – Tweede nalevingsverslag – 2de addendum, België, <https://rm.coe.int/grecorc4-2025-5-final-eng-add-to-the-2nd-compliance-report-belgium-pu/488029ec60>.

Grondwettelijk Hof (2026), bijdrage van het Grondwettelijk Hof voor het verslag over de rechtsstaat 2026.

Grondwettelijk Hof, Hof van Cassatie en Raad van State (2026), brief aan de verantwoordelijke ministers, impact van de verhoging van de werkgeversbijdragen op de budgetten voor het personeel van Justitie in het algemeen, 11 maart 2026.

Hof van Cassatie (2026), *aanvullende schriftelijke bijdrage van het Hof van Cassatie voor het verslag over de rechtsstaat 2026*.

Hof van Cassatie (2026), *bijdrage van het Hof van Cassatie voor het verslag over de rechtsstaat 2026*.

Kamer van Volksvertegenwoordigers (2024), *Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 26 april 2002 houdende de essentiële elementen van het statuut van de personeelsleden van de politiediensten en houdende diverse andere bepalingen met betrekking tot de politiediensten, teneinde bij de geïntegreerde politie te voorzien in een geïnstitutionaliseerde integriteitscontrole op het tijdstip van de bevordering*, 17 oktober 2024, <https://www.lachambre.be/kvvcr/showpage.cfm?section=/flwb&language=nl&cfm=/site/wwwcfm/flwb/flwbn.cfm?legislat=56&dossierID=401>.

Kamer van volksvertegenwoordigers (2025), *Wetsvoorstel tot wijziging van de wet van 11 april 1994 betreffende de openbaarheid van bestuur*, 11 april 1994:

<https://www.dekamer.be/kvvcr/showpage.cfm?section=/flwb&language=nl&cfm=/site/wwwcfm/flwb/flwbn.cfm?legislat=56&dossierID=0660>.

Kamer van volksvertegenwoordigers (2025a), Voorstel tot wijziging van de Deontologische code voor de leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers, wat de reizen van de parlementsleden betreft, 5 februari 2025: <https://www.dekamer.be/FLWB/PDF/56/0699/56K0699001.pdf>.

Kamer van volksvertegenwoordigers (2025b), Integraal Verslag met vertaald Beknopt Verslag, Commissie voor Justitie, 21 oktober 2025 (CRIV 56 COM 222): <https://www.dekamer.be/doc/CCRI/pdf/56/ic222.pdf>.

Kamer van volksvertegenwoordigers (2026), Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers, Beknopt verslag, Commissie voor Justitie, 7 januari 2026 (CRABV 56 COM 281): <https://www.dekamer.be/doc/CCRA/pdf/56/ac281.pdf>.

Kamer van volksvertegenwoordigers (2026), Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers, Wetsontwerp houdende diverse technische en dringende bepalingen, 16 januari 2026 (DOC 56 1181/009): <https://www.dekamer.be/FLWB/PDF/56/1181/56K1181009.pdf>.

Kamer van volksvertegenwoordigers (2026b), Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers, Beknopt verslag, Commissie voor Justitie, 28 januari 2026 (CRABV 56 COM 309): <https://www.dekamer.be/doc/CCRA/pdf/56/ac309.pdf>.

Kamer van volksvertegenwoordigers (2026c), Belgische Kamer van volksvertegenwoordigers, Wetsontwerp houdende diverse technische en dringende bepalingen, 29 januari 2026 (DOC 56 1181/010): <https://www.dekamer.be/flwb/pdf/56/1181/56K1181010.pdf>.

Koninklijk besluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 12 september 2024 betreffende de elektronische procesvoering voor het Grondwettelijk Hof), https://www.stradalex.com/nl/sl_src_publ_leg_be_moniteur/toc/leg_be_moniteur_nl_07082025_1/doc/bs202520232.

Koninklijk besluit van 12 september 2024 “betreffende de elektronische procesvoering voor het Grondwettelijk Hof”), <https://nl.const-court.be/court/basic-text>.

Minister of Justitie (2025), Begrotingsakkoord Extra middelen voor Justitie, 24 november 2025, <https://verlinden.belgium.be/nl/nieuws/begrotingsakkoord-extra-middelen-voor-justitie>

Minister van Justitie (2026), Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, Beleidsnota justitie/Note de politique générale Justice, 22 januari 2026 (DOC 56 1282/017), <https://www.dekamer.be/FLWB/PDF/56/1282/56K1282017.pdf>.

Ministerie van Justitie (zonder datum), Hervorming Strafwetboek, https://justitie.belgium.be/nl/themas/veiligheid_en_criminaliteit/hervorming_strafwetboek#:~:text=Het%20nieuwe%20Strafwetboek%20gaat%20uit%20van%20een%20nieuwe,niveau%202%20%28discriminatie%2C%20huisjesmelkerij%2C%20E2%80%A6%29%20bedraagt%20zes%20maanden.

OESO (2025), OESO Anti-Bribery Convention Phase 4 Report Belgium, 25 maart 2025, https://www.oecd.org/en/publications/oecd-anti-bribery-convention-phase-4-report-on-belgium_2a8a1ee9-en.html.

OESO (2025a), *Better Regulation Practices across the European Union 2025*, 29 september 2025, https://www.oecd.org/en/publications/better-regulation-practices-across-the-european-union-2025_6f007516-en.html.

Openbaar Ministerie (2026), *aanvullende schriftelijke bijdrage van het Openbaar Ministerie voor het verslag over de rechtsstaat 2026*.

Orde van Vlaamse Balies (2026), FIRM gaat in gesprek met advocaten, 12 maart 2026, <https://www.ordevanvlaamsebalies.be/nl/nieuws-en-events/firm-gaat-in-gesprek-met-advocaten>).

Orden van advocaten (2026), bijdrage van de Orde van Vlaamse Balies (OVb) en de Franstalige en Duitstalige Orde van Advocaten (AVOCATS) voor het verslag over de rechtsstaat 2026.

Orden van advocaten en anderen (2026), *Votre Justice vous parle: Dix ans d'alertes, l'urgence est désormais la vôtre* (Uw rechtsstelsel praat met u: na jaren van alarmering is het nu uw noodsituatie), 20 maart 2026: <https://avocats.be/index.php/fr/actualites/votre-justice-vous-parle-dix-ans-dalertes-lurgence-est-desormais-la-votre>.

Parlement van de Franstalige Gemeenschap (2025), *Projet de décret - programme portant diverses dispositions relatives à l'Enseignement, aux Infrastructures, aux Hôpitaux universitaires, à la Culture, à la Recherche scientifique, à l'Enfance, aux Maisons de Justice, à la Jeunesse et aux Fonds budgétaires*, 21 november 2025, <https://archive.pfwb.be/1000000020dd0e7>.

Raad van Europa (2026), "Supervision of the execution of judgments decisions of the European Court of Human Rights — 19th Annual Report of the Committee of Ministers — 2025": <https://rm.coe.int/2025-annual-report/48802b1633>.

Raad van Europa, Comité van Ministers (2024b), H46-6, Camara/België (Verzoekschrift nr. 49255/22, Toezicht op de uitvoering van de arresten van het Europees Hof), 17-19 september 2024, CM/Del/Dec (2024) 1507/H46-6.

Raad van Europa, Comité van Ministers (2026), H46-8, L.B. Group/België en W.D./België (Verzoekschriften nrs. 22831/08 en 73548/13, Toezicht op de uitvoering van de arresten van het Europees Hof), CM/Notes/1553/H46-8: <https://rm.coe.int/09125948802aca8e>.

Raad van State (2025), advies van 31 december 2025 over een wetsontwerp "betreffend het administratief verbod van rechtspersonen, vennootschappen zonder rechtspersoonlijkheid, en feitelijke verenigingen of groeperingen die een ernstige en actuele bedreiging vormen voor de nationale veiligheid of het voortbestaan van de democratische en grondwettelijke orde", 78.110/AV, niet gepubliceerd.

Raad van State (2026), aanvullende schriftelijke bijdrage van de Raad van State voor het verslag over de rechtsstaat 2026.

Rekenhof (2025a), Rekenhof, Toegang tot justitie: doorlooptijden van rechtszaken, september 2025, <https://www.ccrek.be/nl/publicatie/toegang-tot-justitie-doorlooptijden-van-rechtszaken>.

Rekenhof (2025b), Inzet van consultancy door de federale overheid, oktober 2025, <https://www.ccrek.be/nl/publicatie/inzet-van-consultancy-door-de-federale-overheid>.

Rekenhof (2026), Rekenhof publiceert recordaantal mandatenlijsten 2025, als gevolg van verkiezingsjaar 2024, <https://www.ccrek.be/nl/nieuws/rekenhof-publiceert-mandatenlijsten-1>.

Transparency International Belgium (2025), *TIB calls for stronger anti-corruption measures in wake of EP probe*, 24 maart 2025, <https://transparencybelgium.be/en/press-release-tib-calls-for-stronger-anti-corruption-measures-in-wake-of-ep-probe/>.

Vlaams minister van Binnenland (2025), Voorstellen goedgekeurd om integriteit en deontologie bij lokale besturen te verbeteren, 6 oktober 2025, <https://www.hildecrevits.be/voorstellen-goedgekeurd-om-integriteit-en-deontologie-bij-lokale-besturen-te-verbeteren>.

Vlaams Parlement (2026), Verslag vergadering Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media, Vraag om uitleg over extra besparingen bij VRT, 29 januari 2026, <https://www.vlaamsparlement.be/nl/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/1988317/verslag/1991154>.

Vlaamse Regering (2025), Nota aan de Vlaamse Regering, beheersovereenkomst VRT 2026-2030, <https://themis.vlaanderen.be/files/07de0e40-662d-11f0-a08a-ed399b8daf27/download?name=VR%202025%201807%20DOC.0744->

[1%20Beheersovereenkomst%20VRT%202026-2030%20-%20nota%20TER.pdf&content-disposition=inline](#).

Vlaamse regering (2025a), Herverdeling provisioneel krediet: *toelage Vlaamse Radio- en televisieomroeporganisatie (VRT)*), 14 maart 2025, <https://www.vlaanderen.be/vlaamse-regering/beslissingen-van-de-vlaamse-regering/herverdeling-provisioneel-krediet-toelage-vlaamse-radio-en-televisieomroeporganisatie-vrt>.

VRM (2026), bijdrage van de Vlaamse Regulator voor de Media voor het verslag over de rechtsstaat 2026.

VRT (2026), aanvullende schriftelijke bijdrage van de Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie voor het verslag over de rechtsstaat 2026.

Bijlage II: Landenbezoek aan België

De diensten van de Commissie hebben in februari en maart 2026 online en fysiek vergaderd met:

- Amnesty International België
- Autoriteiten voor de media van de Vlaamse, Franse en Duitstalige Gemeenschap
- Bureau Integriteit
- Comité P
- Federaal Instituut voor de bescherming en bevordering van de Rechten van de Mens
- Federale Deontologische Commissie
- Federale Ombudsman
- Federale overheid
- Franse en Duitstalige Orde van de Belgische balie (Ordre des barreaux francophones et germanophone de Belgique)
- Grondwettelijk Hof
- Hof van Cassatie
- Hoge Raad voor de audiovisuele sector (Conseil Supérieur de l'audiovisuel, CSA)
- Hoge Raad voor de Justitie
- Liga voor Mensenrechten
- Ligue des Droits Humains
- Openbaar Ministerie
- Orde van Vlaamse Balies
- Publieke media (RTBF, VRT, BRF)
- Raad van State
- Raad voor journalistieke ethiek (Conseil de déontologie journalistique)
- Regulerende instantie voor de media van de Duitstalige Gemeenschap (Medienrat)
- Transparency International Belgium
- Verbond van Belgische Ondernemingen (VBO)
- Vlaamse Regulator voor de Media
- Vlaamse Vereniging van Journalisten (VVJ)

De Commissie heeft ook een aantal horizontale bijeenkomsten met de volgende organisaties gehad:

- Civil Liberties Union for Europe
- Civil Society Europe
- End FGM EU
- Europees Burgerforum
- European Partnership for Democracy
- Human Rights Watch
- ILGA-Europe
- Internationale Federatie voor de Rechten van de Mens
- Philea — Philanthropy Europe Association
- Transparency International EU